Laabaau jiida iyi Maaku í kɔ si tiaɛ

Waazoi Zãa woo dasi inyi
(Cɔ Matie 3:1-12; Luku 3:1-18; Zãa 1:19-28)

1 Kusintii laabaau jiidai Jesu Kirisi Amai Ilaaɔ̃
wee.
2 Í sinti si bɛi Ezai walii í tako í kɔ si tiaɛ í ni,
Ilaaɔ̃ í ni, cɔ, an bɛ woo sisi idem wa si wajuɛ, iyi á
teeseɛ kpãaɛ.
3 Nŋui á dɔ̃ anu si gbabuau ku ni,
I teese kpãai Lafɛ̃ɛ ku tɛ ŋa.
4 Bɛɛbɛi Zãa í naa si gbabua wa dasi inɛ ŋa iyi à koo
bi tɛɛ inyi. Wa waazoa inɛ ŋa wa ni, i kpaasi idɔ ku
ba Ilaaɔ̃ ku kpa idei kurara nŋɛ nɔ a dasi ŋɛ inyi.
5 Nɔ inɛ ŋa à naa bi tɛɛ hai Zeruzalɛmu do hai ilɛi
Zudee fei. À ce tuubai dulum du ŋa nɔ à jɔ̀ Zãa í dasi
ŋa inyi idoi Zuudɛ̃ɛu.
6 Zãa wa dasi ibɔi ntoi kpookpo, nɔ wa dĩ santikii
bata. Kɛtɛngbo do nyikɔ̃i sakoi í jɛ ijɛɛ.
7 Wa waazoa zamaa wa ni, inɛ gɔ á naa si anyim
iyi í nɛ gbugbã í rem. N kù to baa n bate n fũ ikũi
baataɛ si kutɛɛ.
8 Amu ǹ dasi ŋɛ inyi, amma njɛ Hundei Ilaaɔ̃i á da
nŋɛ si.

À dasi Jesu inyi nɔ Seetam í lɛlɛɛ
(Cɔ Matie 3:13-4:11; Luku 3:21-22; 4:1-13)

9 Waati bɛɛbɛ Jesu í dede wa hai Nazarɛti si ilɛi
Galilee í naa bi Zãa. Iyi í to wa nɔ Zãa í dasiɛ inyi si
idoi Zuudɛ̃ɛ.

10 Waati iyi Jesu wa fita wa hai si inyiu gbakã ŋɔi
í ba lelei Aõ í cĩ. Nɔ Hundei Ilaaõ í de siɛ wa bɛi
ankasiidi.
11 Nɔ à gbɔ ide ku fɔ wa hai lele í ni, awɔu amam
nii, ǹ biɛ jiida jiida. Siɛi inɔ didõm fei í ya wa.
12 Ŋɔi gbakã, Hundeu í tale siɛ gbabua.
13 Bɛi í ce ajɔ ciiji nɔ Seetam wa lɛlɛɛ ku ce laalɔ. Í
wa bɛ do iŋai sako ŋa nɔ amaleka ŋa à sobiɛ.

Jesu í kpe sɔɔkɔ mɛɛ gɔ ŋa a tooɛ
(Cɔ Matie 4:12-22; Luku 4:14-15; 5:1-11)

14 Si anyiɛ ŋɔi à dasi Zãa piisõɔ. Nɔ waati bɛɛbɛ
Jesu í bɔ ilɛi Galilee wa waazo laabaau jiida iyi wa
naa hai bi Ilaaõ.
15 Í ni, awaati í to iyi Ilaaõ á na ku jɛ bommaɛ. I
kpaasi idɔ nŋɛ nɔ i dasi laabaau jiidau naanɛ ŋa.
16 Ajɔ nŋu gɔ Jesu wa too tenku sisɔi Galileeu. Ŋɔi
í yɛ Simɔɔ do ifɔɛ Anderee, sɔɔkɔ ŋa, à waa le taao si
inɔ tenkuu.
17 Ŋɔi Jesu í sõ ŋa í ni, i toom wa ŋa nɔ n ce ŋɛ woo
dɛdɛ inɛ ŋa iyi aa jɛ ti Ilaaõ.
18 Ŋɔi gbakã à jɔ̀ taao nŋa ŋa à waa tooɛ.
19 Ŋɔi Jesu í nɛ í jĩ keeke nɔ í yɛ Zaaki do ifɔɛ Zãa,
amai Zebedee ŋa. Aŋa mɔ à wa si inɔ akɔi inyi nŋa,
à waa teese taao nŋa ŋa.
20 Ŋɔi gbakã í kpe ŋa. Nɔ à jɔ̀ Zebedee baa nŋa si
inɔi akɔi inyiu bɛ do woo ce icɛɛ ŋa, nɔ à waa tooɛ.

Jesu í lele inɛi inɔɔko hai si inɛ gɔ
(Cɔ Luku 4:31-37)

21 Ŋɔi Jesu do mɔcɔɛ ŋa à bɔ Kapɛranumu. Nɔ ajɔi
kusĩmi Jesu í bɔ ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔɔu, wa
kɔ inɛ ŋa si cioi idei Ilaaõ.

22 Wa kɔ nŋa si cio do yiiko. Kù waa kɔ nŋa si bɛi
woo kɔ inɛ ŋa si wooda ŋa. Nŋui í jɔ̀ à biti.
23 Wee inɛ gɔ í wa ile bɛ, í nɛ inɛi inɔɔko. Nɔ í dɔ̃
anu hee lele í ni,
24 mii í wa si gãmɛi awaɛ ŋa, Jesu, awɔ inɛi
Nazarɛti. Ì naa ku kpa wai? Ǹ mà inɛ iyi ì jɛ. Awɔi ì
jɛ Inɛ kumá iyi Ilaaɔ̃ í bɛ wa.
25 Ŋɔi Jesu í la siɛ í ni, coko, fita hai si inɛɛu bɛ.
26 Ŋɔi inɛi inɔɔkou í dɔ̃ anu nla nla, í yayaɛ do
gbugbã nɔ í fita siɛ.
27 Nɔ aŋa fei à biti ntɔ ntɔ hee à waa bee njɛ ide à
waa ni, dimii mii iyi ihɛ̃. Inɛɛu wa kɔ wa si cio titɔ̃
do yiiko. Wa jilɛa hee do inɛi inɔɔko ŋa fei ide nɔ à
waa jirimaɛ.
28 Ŋɔi gbakã í nya iri si ilɛi Galilee fei.

Jesu í jɔ̀ bɔ̃ɔ nkpɔ í ba iri
(Cɔ Matie 8:14-17; Luku 4:38-41)

29 Ŋɔi Jesu í fita hai ile bii Zuifu ŋa à ya ce
kutɔtɔɔu, nŋu do Zaaki do Zãa nɔ à bɔ kpasɛ̃i Simɔɔ
do Anderee.
30 Wee iyei aboi Simɔɔ wa sũ domi wa ce ara gbãa.
Iyi à to wa gbakã ŋɔi à koo à sɔ̃ Jesu à ni abou kù waa
nɛ baani.
31 Ŋɔi í sɛkɛɛ siɛ wa í mu awɔɛ í dedeɛ. Bɛ gbakã
ara gbãau í nya nɔ abou í yaaɛ ŋa.
32 Alɛ ajɔ nŋu iyi inunu í lɔ ŋɔi inɛ ŋa à naaa Jesu
bɔ̃ɔ ŋa wa do inɛ ŋa iyi à nɛ inɛi inɔɔko ŋa fei.
33 Nɔ inɛi ilu ŋau fei à naa à tɔtɔɔ si andɛ koofau.
34 Í jɔ̀ inɛ nkpɔ í ba iri si bɔ̃ɔ ikã ikã ŋa, nɔ í lele inɛi
inɔɔko nkpɔ nkpɔ. Amma ci ya jɛ inɛi inɔɔko ŋau a
fɔ ide domi à màa.

Jesu í dabii si ilɛi Galilee

35 Daadaakɔu, hee inya ku maa má, Jesu í dede í
fita hai kpasɛ̃u í bɔ si gbabua gɔ, í koo í ce kutɔɔ bɛ.
36 Ŋɔi Simɔɔ do kpaasiɛ ŋa à wasi ku dɛdɛɛ.
37 Iyi à na à yɔɔ, ŋɔi à sɔ̃ɔ à ni, inɛ fei wa dɛdɛɛ.
38 Ŋɔi í jɛ nŋa í ni, ka bɔ waju si ilu mmu ŋa ku ba
n waazo idei Ilaaɔ̃ bɛ, domi na ŋɔi í jɔ̀ ǹ naa.
39 Nɔ à koo à dabii si ilɛi Galilee fei. Í ya maa
waazo ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔɔ ŋau, nɔ í ya
maa lele inɛi inɔɔko ŋa.

Jesu í jɔ̀ dintɛ gɔ í ba iri
(Cɔ Matie 8:1-4; Luku 5:12-16)

40 Ŋɔi dintɛ gɔ í naa bi Jesu í naa í gulɛ si wajuɛ, wa
tɔɔɛ wa ni, bii ì bi, aa yɔkɔ i jɔ̀ n ba iri nɔ n jɛ inɛ iyi í
má.
41 Ŋɔi Jesu í ce araareɛ. Í yɔ awɔɛ í luu nɔ í ni, ǹ bi.
Ba iri nɔ i jɛ inɛ kumá.
42 Bɛ gbakã bɔ̃ɔi dintɛu í nya siɛ nɔ í jɛ inɛ iyi í má.
43-44 Ŋɔi Jesu í sɔ̃ɔ ide do gbugbã í ni, gbɔ. Maà sɔ̃
inɛ gɔ ideu ihɛ̃, amma koo nyisi araɛ bi woo weei
Ilaaɔ̃u. Nɔ i ce kuwee iyi Moizi í jilɛu. Kuweeu bɛi
á nyisi ŋa iyi ì jɛ inɛ iyi í má bɛbɛi. Iyi í sɔ̃ɔ bɛɛbɛ í tã
nɔ í ni ku nɛ.
45 Do nŋu fei inɛɛu, iyi í nɛ, í koo í wasi ku sisi ideu
bantuma hee lele, nŋui í jɔ̀ Jesu kù yɔkɔ ku lɔ si inɔ
ilu do gaaze má. I ya maa mu araɛi angule si gbabua
ŋa. Nɔ inɛ ŋa a ya maa koo bi tɛɛ bɛ hai bii fei.

2

Jesu í jɔ̀ wɛɛgɛ gɔ í ba iri
(Cɔ Matie 9:1-8; Luku 5:17-26)

1 Iyi í ce ajɔ minji má Jesu í nyi wa Kapɛranumu.
Ŋɔi inɛ ŋa à gbɔ iyi í wa kpasɛ̃ gɔ bɛ.

2 Nɔ à tɔtɔɔ bɛ bututu hee andɛi ileu kaa yɔkɔ ku
gba ŋa. Ŋɔi wa sõ ŋa idei Ilaaõ.
3 Nɔ inɛ mɛɛ gɔ ŋa mɔ à naa bi tɛɛ à waa so wɛɛgɛ
gɔ wa.
4 Wee a kaa ba a to wa bi Jesu na irii zamaau. Ŋɔi
à gũ antai ileu à lu antai sikifai tengi bii Jesu í wau.
Ŋɔi à to wɛɛgɛu do makɛɛ si bii wa sũ siu hai do ikpa
andɛ bii à luò sikifau.
5 Iyi Jesu í yɛ naanɛi inɛ ŋau ŋɔi í sõ wɛɛgɛu í ni,
baakɔɔm, ṅ kpa idei dulum dɛɛ.
6 Wee woo kɔ inɛ ŋa si wooda gɔ ŋa à waa buba bɛ
à waa lasabu si idɔ nŋa à waa ni,
7 bɛirei inɛɛu í ce wa fɔ bɛɛbɛ. Wa bu Ilaaõ. Yooi á
yɔkɔ ku kpa idei dulum dii inɛ gɔ bii kù jɛ Ilaaõ nŋu
akã.
8 Jesu í mà gbakã si idɔɛ mii iyi à waa lasabu, ŋɔi í
sõ ŋa í ni, na mii í ce ì waa ce dimii lasabuu bɛ si idɔ
nŋɛ ŋa.
9 Yoomai í faala í re, inɛ ku sõ wɛɛgɛ ku ni ṅ kpa
idei dulum dɛɛ, walakɔ ku ni ku dede ku so makɛɛɛ
ku nɛ.
10 Amma ṅ bi i mà ŋa iyi amu Amai Amanɛ ṅ nɛ
gbugbã n kpa idei dulum dii inɛ ŋa si andunya.
Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tã ŋɔi í sõ wɛɛgɛu í ni,
11 dede i so makɛɛɛ i bɔ kpasẽɛ.
12 Ŋɔi gbakã wɛɛgɛu í dede í so makɛɛɛ í nɛ wa fita
hai inɔ kpasẽu. Fei ndɛɛ í cei si wajui inɛ ŋa hee í
mu aŋa fei biti. Nɔ à saabu Ilaaõ à waa ni aŋa a kù yɛ
dimiɛ ajɔ kãma.

Jesu í kpe Levi
(Cɔ Matie 9:9-13; Luku 5:27-32)

13 Ŋɔi Jesu í nyi itii tenkuu má. Ŋɔi zamaa fei í naa
bi tɛɛ. Wa cio nŋa idei Ilaaõ.

14 Ŋɔi í gbe wa lɔ kɔkɔi ile bi ku gba fiai lɛmpoo nɔ
í yɛ Levi, amai Alifee wa buba bɛ. Ŋɔi í sɔ̃ɔ í ni, toom
wa. Nɔ Levi í dede í tooɛ.
15 Si anyiɛ Jesu wa jɛ kpasɛ̃i Levi. Nɔ wee, woo gba
fiai lɛmpoo do inɛ laalɔ nkpɔ wa jɛ do nŋu do mɔcɔɛ
ŋa ajɔ, si na iyi í jɔ̀ aŋa nkpɔ nkpɔi à waa tooɛ.
16 To, wee Farisi gɔ ŋa à wa bɛ iyi à jɛ woo kɔ inɛ
ŋa si wooda. Iyi à yɔɔ wa jɛ do woo gba fiai lɛmpoo
ŋa do inɛ laalɔ ŋau nɔ à bee mɔcɔɛ ŋau à ni, bɛirei í
ce wa jɛ nɔ wa mɔ do woo gba fiai lɛmpoo ŋa do inɛ
laalɔ ŋau.
17 Iyi Jesu í gbɔ bɛɛbɛ, ŋɔi í sɔ̃ ŋa í ni, ilu baani ŋa
a kù nɛ bukaatai ilu iwɔ bii kù jɛ bɔ̃ɔ ŋa. Bɛɛbɛ mɔi n
kù naa ku kpe inɛ dee dee ŋa, amma ilu dulum ŋai
ǹ naa ku kpe.

Jesu wa fɔ idei anu ku dɨ̀
(Cɔ Matie 9:14-17; Luku 5:33-39)

18 Ajɔ nŋu gɔ mɔcɔi Zãa ŋa do ti Farisi ŋa à waa dɨ̀
anu ŋɔi inɛ gɔ nŋa ŋa à naa à bee Jesu à ni, bɛirei í ce
mɔcɔi Zãa do ti Farisi ŋa à ya dɨ̀ anu, nɔ wee mɔcɔɛ
ŋa a ci ya dɨ̀ anu.
19 Ŋɔi Jesu í jɛ nŋa í ni, kpaasii mɔkɔ titɔ̃ ŋa aa yɔkɔ
a dɨ̀ anu waati iyi mɔkɔ titɔ̃u í wa inɔ nŋa? Ntɔ ntɔ,
waati iyi mɔkɔ titɔ̃u í wa inɔ nŋa fei, a kaa yɔkɔ a dɨ̀
anu.
20 Amma ajɔ wa naa iyi aa nya mɔkɔ titɔ̃u hai si inɔ
nŋa. Waati bɛɛbɛi aa dɨ̀ anu.
21 Ntɔ ntɔ, inɛ gɔ kaa sɔ jaaɛ ngbo do titɔ̃ɛ ku tɔtɔɔɛ.
Bii í ce bɛɛbɛ, titɔ̃u á ga jaaɛ ngbou ku kɔ̃ɔsii.
22 Bɛɛbɛ mɔi a ci ya dasi vɛ̃ɛ titɔ̃ iyi wa gba si bɔgɔ
bata ngbo ŋa. Bii ì ce bɛɛbɛ, bɔgɔ bata ngbo ŋau aa
gai, nɔ vɛ̃ɛu ku nikã. Nɔ bɔgɔ ŋau do vɛ̃ɛu fei ku ce
nfe. Amma à ya dasi vɛ̃ɛ titɔ̃i si bɔgɔ titɔ̃ ŋa.

Jesu wa fɔ idei ajɔi kusĩmi
(Cɔ Matie 12:1-8; Luku 6:1-5)

23 Si ajɔi kusĩmi gɔ Jesu do mɔcɔɛ ŋa à waa too kɔɔi
ilɛ gɔ. Si isɛɛnɛ nŋau ŋɔi mɔcɔɛ ŋau à wɔ amaajɛ iyi
à gbẽ si ilɛu à nunu ijuɛ si awɔ à waa ŋɔ.
24 Ŋɔi Farisi ŋau à bee Jesu à ni, i kù waa yɔɔi? Na
mii í ce à waa ce mii iyi a kù nɛ kpãai ku ce si ajɔi
kusĩmi.
25 Nɔ í jɛ nŋa í ni, i kù cio ajɔ kãma ŋa mii iyi
Davidi í ce si waati iyi í wa si wahala nɔ ari wa kpa
nŋu do inɛɛ ŋa?
26 Í lɔ kpasẽi Ilaaõ nɔ í jɛ pẽɛ iyi à jilɛa Ilaaõ iyi à
ganji inɛ fei ku jɛ bii kù jɛ woo weei Ilaaõ ŋa aŋa akã.
Amma Davidi í so pẽɛu nɔ í na do inɛɛ ŋa fei à jɛ.
Waati bɛɛbɛ Abiatai wa jɛ woo wee nlau.
27 Nɔ Jesu í sõ ŋa má í ni, Ilaaõ í jilɛ ajɔi kusĩmii na
aranfãanii amanɛ ŋa. Kù jɛ amanɛ ŋai aa na a jɛ arui
ajɔi kusĩmiu.
28 Na nŋu, i mà ŋa iyi amu Amai Amanɛ ṅ jɛ inɛ
ngboi ajɔi kusĩmi.

3

Idei inɛ iyi awɔ akãɛ í ku
(Cɔ Matie 12;9-14; Luku 6:6-11)

1 Si anyii nŋu ŋɔi Jesu í bɔ ile bii Zuifu ŋa à ya ce
kutɔtɔɔu má. Wee inɛ gɔ í wa bɛ, awɔ akãɛ í ku í gbɛ.
2 Nɔ inɛ ŋa iyi à wa bɛ à kãsi Jesu iju, à waa cɔ mà
á jɔ̀ inɛɛu ku ba iri si ajɔi kusĩmi. À waa cɔɔ domi à
waa bi a yɛ taaleɛi.
3 Ŋɔi Jesu í sõ inɛ iyi awɔɛ í kuu í ni, dede i leekĩ si
anini nŋa bɛ.

4 Nɔ í bee inɛ ŋau í ni, si ajɔi kusĩmi, í sĩa amanɛ
ku ce jiida de mà laalɔ, ku faaba inɛ de, mà ku kpaa.
Ŋɔi aŋa fei à coko.
5 Ŋɔi Jesu wa cɔ aŋa fei do idɔɔkɔ̃, nɔ inɔɛ í fɔ ntɔ
ntɔ domi í yɛ idɔ nŋa í le. Ŋɔi í sɔ̃ inɛɛu í ni, tɛ awɔɛ.
Iyi í tɔɔ nɔ awɔu í baa dee dee.
6 Na nŋu, Farisi ŋau à fita hai ileu bɛ. Nɔ à tɔtɔɔ do
inɛi Herodu ŋa. À waa busi njɛ bɛi aa ce a kpaò Jesu.

Zamaa nla gɔ wa naa bi Jesu

7 Ŋɔi Jesu do mɔcɔɛ ŋa à fa ara nŋa à bɔ ikpa tenkui
Galilee, nɔ zamaa nla gɔ wa tooɛ wa hai ilɛi Galilee.
8 Nɔ inɛi Zeruzalɛmu ŋa do inɛi ilu mmu gɔ ŋa iyi
à wa si ilɛi Zudee má, do inɛi ilɛi Idumee ŋa, do inɛi
icei idoi Zuudɛ̃ɛ ŋa, do inɛi ilɛɛkoi Tii do Sidɔ̃ɔ ŋa à
gbɔ mii iyi wa ce nɔ à naa bi tɛɛ aŋa nkpɔ nkpɔ.
9 Ŋɔi í ni mɔcɔ ŋau a jilɛa nŋu akɔi inyi na bii
zamaau í na wa manteɛ wa.
10 Ntɔi, si bɛi í jɔ̀ inɛ nkpɔ í ba iri, nŋui í jɔ̀ bɔ̃ɔ ŋa
fei à ya maa naa bi tɛɛ a maa tale njɛ a ba a luu ku ba
a ba iri.
11 Nɔ bii inɛ ŋa iyi à nɛ inɛi inɔɔko ŋa à yɔɔ à ya na a
gulɛ si wajuɛi a dɔ̃ anu a maa ni, awɔi ì jɛ Amai Ilaaɔ̃.
12 Amma Jesu í ya sɔ̃ inɛi inɔɔko ŋau ide do
kugaabu ku ba a maà sɔ̃ inɛ ŋa inɛ iyi nŋu í jɛ.

Jesu í cica woo bɛ maateeji ŋa
(Cɔ Matie 10:1-4; Luku 6:12-16)

13 Si anyii nŋu, Jesu í gũ iri kuta gɔ, ŋɔi í kpe inɛ
ŋa iyi í bi. Nɔ à naa bi tɛɛ.
14 Ŋɔi í cica amanɛ maateeji ku ba a ya maa wa bi
tɛɛ, nɔ ku bɛ ŋa a koo a waazoa inɛ ŋa. Nɔ í sɔ ŋa woo
bɛ ŋa.
15 Nɔ í mu nŋa gbugbã a leleò inɛi inɔɔko ŋa.

16 Amanɛ maateeji ŋa iyi í cicau wee. Sinte titã í
cica Simɔɔ nɔ í sɔɔ Piɛɛ, waatɔ kuta.
17 Si anyii nŋu, ŋɔi í cica Zaaki, do Zãa ifɔɛ, amai
Zebedee ŋa, nɔ í sɔ ŋa Boanɛzɛɛ, waatɔ inɛ ŋa iyi à jɔ
ibai ijĩ.
18 Si anyii nŋu í bɛi í cica Anderee, do Filipu,
do Baatelemi, do Matie, do Tomaa, do Zaaki amai
Alifee, do Tadee, do Simɔɔ inɛi igbɛi Zelɔtu *,
19 do Zudasi Isikariɔti, inɛ iyi á na ku zambaɛu.

Nyaanzei Jesu ŋa à waa bi a nɛòɛ

20 Ŋɔi Jesu do mɔcɔɛ ŋa à bɔ kpasẽ. Nɔ zamaa í tɔtɔɔ
bɛ hee a kù ba baa fayai ku jɛ.
21 Ŋɔi nyaanzei Jesu ŋa à gbɔ mii iyi wa ce, nɔ à
waa naa ku muu, domi à ni kù wɛɛ dee dee mai.

Jesu í jɛa inɛ ŋa iyi à máa ide
(Cɔ Matie 12:22-32; Luku 11:14-23; 12:10)

22 Wee, woo kɔ inɛ ŋa si wooda gɔ ŋa à wa bɛ iyi à
naa hai Zeruzalɛmu. À ni, Bɛɛlizebu, waatɔ Seetam
inɛ ngboi inɛi inɔɔko ŋai í wa siɛ. Nŋui í mua gbugbã
wa leleò inɛi inɔɔko ŋa.
23 Ŋɔi Jesu í kpe ŋa í bee ŋa ide do mɔnda í ni,
bɛirei Seetam á ce ku lele araɛ.
24 Bii inɛi bomma akã ŋa à waa jaò njɛ, bommau
bɛ kaa yɔkɔ ku bɔ waju má.
25 Bii inɛi kpasẽ akã ŋa à waa jaò njɛ, kpasẽu bɛ kaa
yɔkɔ ku bɔ waju má.
26 Bɛɛbɛ mɔi bii Seetam wa ja do araɛ, bommaɛ á
kpẽi nɔ kaa bɔ waju má, á tãi.

---

* **3:18** igbɛi Zelɔtu inɛi igbɛi Zelɔtu ŋai à waa jabu ku ba Zuifu ŋa a nɛ ara nŋa hai si awɔi inɛi Romu ŋa.

27 Inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku lɔ kpasɛ̃i inɛ iyi í nɛ gbugbã
ku coo ile, bii kù jɛ í tako í dĩ lafɛ̃ɛ. Amma bii í dũu
á yɔkɔ ku coo ile.
28 Ntɔ ntɔ an sõ ŋɛ, alabu do dulum ŋa iyi amanɛ í
ce fei, Ilaaõ á yɔkɔ ku cea suuru ku kpa ideu.
29 Amma inɛ iyi á bu Hundei Ilaaõ, Ilaaõ kaa kpa
idei dulum dii lafɛ̃ɛ ajɔ kãma. Dulum dɛɛu á maa
wɛɛai hee do ajɔ fei.
30 Jesu í sõ ŋa bɛɛbɛi si na iyi í jɔ̀ inɛ ŋa à waa ni í
nɛ inɛi inɔɔko.

Idei iyei Jesu do ifɔɛ ŋa
(Cɔ Matie 12:46-50; Luku 8:19-21)

31 Ŋɔi iyei Jesu do ifɔɛ ŋa à to wa à waa leekĩ
waduude. Nɔ à bɛ inɛ gɔ koo kpoo wa.
32 Wee zamaa í buba í kaakoɛ. Ŋɔi à sõɔ à ni, cɔ,
iyeɛ do ifɔɛ ŋa à wa waduude, à waa kpeɛ.
33 Ŋɔi Jesu í jɛ nŋa í ni, yooi í jɛ iyem, nɔ yoo ŋai à
jɛ ifɔm ŋa.
34 Nɔ í cɔ inɛ ŋa iyi à buba à kaakoɛu nɔ í ni, iŋɛi ì
jɛ iyem do ifɔm ŋa.
35 Nɔ í ni má, inɛ iyi wa ce idɔɔbii Ilaaõ fei, lafɛ̃ɛi í
jɛ ifɔm, wala wecĩm wala iyem.

4

Məndai woo gbɛ̃
(Cɔ Matie 13:1-9; Luku 8:4-8)

1 Ŋɔi Jesu í lɔsi ku cioa inɛ ŋa idei Ilaaõ má kɔkɔi
tenkuu. Nɔ zamaa nla gɔ í naa í tɔtɔɔ siɛ í kaakoɛ ŋɔi
í jɔ̀ í gũ akɔi inyiu í buba. Akɔi inyiu í wa si tenkuu
nɔ zamaau fei wa leekĩ itĩi tenkuu.
2 Wa kɔ ŋa si mii nkpɔ do məndа. Si bɛi wa kɔ ŋa
si ciou í sõ ŋa í ni,

3 i sotĩ i gbɔ mɔndɑ gɔ ŋɑ. Mɔkɔ gɔ í fitɑ wɑ fã dimi.
4 Si bɛi wɑ fã dimiu, ŋɔi gɔgɔ ŋɑ à cuku si kpãɑ, nɔ
yɛi ŋɑ à nɑɑ à jɔɔ.
5 Nɔ gɔgɔ ŋɑ mɔ à cuku si ilɛ iyi í nɛ kutɑ, tengi bii
sãɑ kù kpɔ. Nɔ í fitɑ bɛ gbɑkã, ɑmmɑ si bɛi sãɑ kù lɑ
bɛ, ŋɔi í jɔ̀ icãɛ kù bɑ ku mi lɛlɛ.
6 Iyi inunu wɑ ce, ŋɔi í joo nɔ í gbɛ, domi icãɛ kù
mi lɛlɛ.
7 Gɔgɔ ŋɑ mɔ à cuku si inɔ agũ ŋɑ. Ŋɔi agũ ŋɑu à
dede siɛ à biiɛ, nɔ à gɑnjiɛ ku bí.
8 Nɔ gɔgɔ ŋɑ mɔ à cuku si ilɛ jiidɑ. Ŋɔi à fitɑ à lɑ, à
bí jiidɑ. Dimi gɔ ŋɑ à so kuntɑɑ, gɔgɔ ŋɑ mɔ kitɑ, gɔgɔ
ŋɑ mɔ cĩɔ.
9 Iyi Jesu í kpɑ mɔndɑu í tã ŋɔi í ni, inɛ iyi í nɛ itĩ
iyi á gbɔò ide, ku gbɔ.

Mii iyi í jɔ̀ Jesu í yɑ mɑɑ kpɑ mɔndɑ
(Cɔ Mɑtie 13:10-17; Luku 8:9-10)

10 Wɑɑti iyi Jesu í kpɑɑ zɑmɑɑu mɔndɑ nkpɔ í tã
ŋɔi í jɔ̀ inɛ ŋɑu à nɛ. Nɔ inɛ ŋɑ iyi à gbe bi tɛɛ do mɔcɔ
mɑɑteeji ŋɑu à wɑɑ beeɛ yɑɑsei mɔndɑ ŋɑu.
11 Ŋɔi í jɛ nŋɑ í ni, iŋɛi Ilɑɑõ í jɔ̀ ì mà ɑsiii bommɑɛ
ŋɑ. Ammɑ inɛ ŋɑ iyi à gbe fei à wɑɑ gbɔ ideu do
mɔndɑi.
12 Ǹ yɑ n fɔ nŋɑ ide do mɔndɑi ku bɑ
“Bɑɑ bii à cɔ ilu ɑ mɑà yɛ.
Nɔ bɑɑ bii à gbɔ ide ɑ kɑɑ mà yɑɑseɛ.
Bii kù jɛ bɛɛbɛ ɑɑ nɑ ɑ sindɑ wɑ bi Ilɑɑõ, nɔ Ilɑɑõ ku
kpɑ idei dulum du ŋɑ.”

Yɑɑsei mɔndɑi woo gbɛ̃
(Cɔ Mɑtie 13:18-23; Luku 8:11-15)

13 Ŋɔi Jesu í bee ŋa má í ni, debɛi i kù gbɔ yaasei
mɔndau bɛ ŋa? Nɔ bɛirei aa ce i gbɔ yaasei mɔnda
ŋa iyi à gbe fei.
14 Yaaseɛ wee. Mɔkɔu, idei Ilaaɔ̃i wa fã.
15 Inɛ gɔ ŋa à yɛi bɛi inya ŋa bii ideu i cuku si
kpãau. Iyi à gbɔ ideu gbakã Seetam í naa í nyaa hai
si idɔ nŋa.
16 Bɛɛbɛ mɔi inɛ gɔ ŋa à yɛi bɛi inya ŋa bii ideu í
cuku si ilɛ iyi í nɛ kuta. Iyi à gbɔ ideu gbakã à gbaai
do inɔ didɔ̃.
17 Amma a kù jɔ̀ kù ce icã si idɔ nŋa. Inɛ dimi
bɛɛbɛ ŋa a ci ya leekĩ ku kpɛ. Waati iyi ijuukpã do
wahala gɔ í naa si ŋa na irii idei Ilaaɔ̃ gbakã, à ya fũsi
awɔi.
18 Inɛ gɔ ŋa mɔ à yɛi bɛi dimi ŋa iyi à cuku si inɔ
agũ ŋa. Aŋai à jɛ inɛ ŋa iyi à gbɔ idei Ilaaɔ̃,
19 amma lasabu bututui mii ŋa wa bitandi ŋa. Fia
ku bi wa dĩ iju nŋa nɔ à nɛ kɔdɛɛi mii nkpɔ. Mii ŋau
bɛi wa ganji ideu ku ce icɛ si ŋa.
20 Inɛ gɔ ŋa mɔ à yɛi bɛi dimi ŋa iyi à cuku si ilɛ
ncɛɛ. Iyi à gbɔ idei Ilaaɔ̃ à gbaa nɔ wa so. Si inɔ nŋa
inɛ gɔ ŋa à so kuntaa, inɛ gɔ ŋa mɔ kita, inɛ gɔ ŋa mɔ
cĩɔ.

Mɔndai fitila
(Cɔ Luku 8:16-18)

21 Ŋɔi Jesu í sɔ̃ ŋa má í ni, a ci ya má fitila a biiɛ do
caka walakɔ a dasi abɛ daayi. Amma si antai taabui
à ya lesi. Mà kù jɛ bɛɛbɛ.
22 Mii iyi wa manji fei á fita gbugbãa nɔ asiii ide
gɔ mɔ kù wɛɛ iyi a kàa fɔɔ.
23 Inɛ iyi í nɛ itĩ iyi á gbɔò ide, ku gbɔ.

24 Ŋɔi í sõ ŋa má í ni, i ce laakai ŋa do ide iyi ì gbɔ
ŋa. Si gũa iyi ì wãaò kpaasi nŋɛ ŋa, si bɛi Ilaaõ á wãaò
iŋɛ mɔ nɔ ku kõɔsi má ku re bɛɛbɛ.
25 Ǹ wa n sõ ŋɛi, inɛ iyi í nɛ, nŋui à ya na má, amma
inɛ iyi kù nɛ, baa andi iyi í nɛu má à ya gbaai.

Mɔndai kugbɛ̃ iyi wa fita do araɛ

26 Ŋɔi Jesu í fɔ má í ni, ide iyi aa ka wãò bommai
Ilaaõ wee. Inɛ gɔ í fã dimi si ikoɛ.
27 Si anyiɛ, baa bii wa sũ walakɔ wa cɔ ilu, alɛò
daakɔ, waati kãma fei dimiu i fita wa la. Kù mà baa
bɛi wa ce.
28 Ilɛ í ya jò amaajɛ ku fitai do araɛ. Í ya ce wuai
titã, ku bɛi ku ce asĩ nɔ ku bí.
29 Bii amaajɛu í jĩa nɔ a muu do kɔɔma, domi
waatii kumui í to.

Mɔndai dimi keeke iyi à ya kpe mutaadi
(Cɔ Matie 13:31-32, 34; Luku 13:18-19)

30 Ŋɔi Jesu í fɔ má í ni, mii aa ka wãò bommai
Ilaaõ. Do mɔnda yoomai aa ka sisiò yaaseɛ.
31 Í yɛi bɛi ngboi mutaadi iyi waati iyi à waa gbõɔ,
nŋui í kere í re ngboi mii ku gbɛ̃ fei si ilɛ.
32 Amma waati iyi à gbõɔ à tã, nŋui í ya dede ku la
ku re ama jĩi fei. Nɔ í ya ce amaawɔ nla nla hee yɛi
ŋa a maa ce antɛ si amaawɔɛ ŋa, nɔ a wa si jĩjĩɛ.
33 Do mɔnda nkpɔ bɛɛbɛi Jesu í kɔ inɛ ŋa si cio,
zaka bɛi à yɔkɔ à gbɔɔ.
34 Ci ya sõ ŋa ide hai nɛ mɔnda, amma bii í gbe nŋu
do mɔcɔɛ ŋa í ya tusɛ nŋai fei.

Jesu í leekĩ fufu si tenku
(Cɔ Matie 8:23-27; Luku 8:22-25)

35 Alɛ ajɔ nŋu, Jesu í sõ mɔcɔɛ ŋa í ni, ka bɔ ice ihõ.

36 Iyi à jɔ̀ zamaau í nɛ ŋɔi à lɔ akɔi inyi bii Jesu í
tako í wau ku ba a kua ice ajɔ. Nɔ akɔ mmu gɔ ŋa mɔ
à waa too ŋa má.
37 Ŋɔi fufu nla gɔ í dede, í jɔ̀ inyi wa lɔ inɔ akɔu hee
í maai ku kɔ̃.
38 Amma Jesu wa sĩ njoo si anyii akɔu, í lesi iriɛ si
lɛfɛu gɔ. Ŋɔi à jũu à beeɛ à ni, Mɛɛtu, kù jɛɛ ide kãma
bii à waa bi ka ce nfe?
39 Iyi Jesu í jĩ, ŋɔi í la si fufuu, nɔ í sɔ̃ tenkuu í ni,
í to bɛɛbɛ, i coko. Nɔ fufuu í leekĩ nɔ inyau í coko
cau.
40 Ŋɔi Jesu í bee mɔcɔɛ ŋa í ni, na mii í ce ì jɔ̀ njo
wa mu ŋɛ ŋa. Mii í ce i kù dasim naanɛ ŋa.
41 Ŋɔi njo nla nla wa mu ŋa nɔ à sɔ̃ njɛ à waa ni,
inɛ dimi yoomai ihɛ̃, iyi fufu do inyi fei wa jirimaɛ.

5

Jesu í jɔ̀ inɛ gɔ iyi í nɛ inɛi inɔɔko í ba iri
(Cɔ Matie 8:28-34; Luku 8:26-39)

1 Ŋɔi à to icei tenkuu do ikpa ihɔ̃ si ilɛi ilui
Zerazee.
2 Nɔ Jesu í kita wa hai si antai akɔi inyiu. Nɔ gbakã
inɛ gɔ iyi í nɛ inɛi inɔɔko í fita wa hai ikpa bi ku si iku
ŋa wa koo wa *.
3 Bi ku si iku ŋai í jɛ ideɛ. Nɔ wee í nɛ gbugbã hee
í jɔ̀ inɛ gɔ kaa yɔkɔ ku dũu, baa do sesee.
4 À ya daa si kpɛmkpɛm, nɔ a dĩ isɛɛ do sesee
amma í ya da seseeui nɔ ku cɛ kpɛmkpɛm nɔu. Wee,
inɛ gɔ kù nɛ gbugbã iyi á yɔkɔ ku nɔɔ.

---

* **5:2** bi ku si iku ŋa Si waati nŋa, si isai kuta ŋai à ya si iku ŋa.

5 Waati kãma fei, dasã do idũ, si aninii iri kuta ŋa
do bi ku si iku ŋai í ya wa ku maa dõ anu, nɔ ku maa
mɛɛ araɛ do kuta ŋa.
6 Iyi í yɛ Jesu wa hai ɟ̈iiɟ̈ ŋɔi í sɛi, í koo í gulɛ si
wajuɛ.
7 Ŋɔi í dõ anu hee lele í ni, mii í wa aninii awaɛ,
Jesu, awɔ Amai Ilaaõ. Ilaaõ í re fei, nɔ ǹ wa n tɔɔɛ do
iriɛ, maà wahalam.
8 Í fɔ bɛɛbɛ si na iyi í jɔ̀ Jesu í ni inɛi inɔɔkou kú fita
siɛ.
9 Nɔ Jesu í beeɛ í ni, irei iriɛ. Ŋɔi í jɛaa í ni, irim
nii Zamaa, domi à kpɔ.
10 Ŋɔi í tɔɔ Jesu suuru ku maà nyɔ aŋa ikpa angule.
11 Wee à yɛ kusɔɔ gaa ŋa à waa jɛ ikpa iri kutau bɛ.
12 Ŋɔi inɛi inɔɔko ŋau à tɔɔ Jesu à ni, jɔ̀ kaa mu
kusɔɔ ŋau ihõ, ku ba ka maa wa bɛ.
13 Nɔ Jesu í yɔɔda nŋa. Ŋɔi à fita hai si inɛɛu à
koo à mu kusɔɔ ŋau à tale si ŋa hai antai iri kutau à
dasi inyi nɔ inyiu í jɛ ŋa. Kukpɔ nŋa í to dubu minji
(2.000).
14 Woo degbe kusɔɔ ŋau à sa à koo à waa sisi
laabaaui ideu si ilu nlau do si ilɛɛko ŋa. Nɔ inɛ ŋa
à fita à bɔ ku cɔ mii iyi í ceu.
15 Iyi à naa bi Jesu, à yɛ inɛ iyi í tako í nɛ inɛi inɔɔko
bututuu í baa si laakaɛ í dasi ɟ̈inɛ ŋa wa buba. Ŋɔi à
biti, njo í mu ŋa jiida.
16 Inɛ ŋa iyi ideu í ce iju nŋa à waa sisia inɛ ŋa.
17 Nɔ inɛ ŋau à tɔɔ Jesu ku fita hai ilɛi ilu nŋa.
18 Waati iyi Jesu wa lɔ akɔi inyiu, ŋɔi inɛ iyi í tako
í nɛ inɛi inɔɔko ŋau waa tɔɔɛ í ni ku jɔ̀ nŋu ku tooɛ.
19 Amma Jesu í kɔ. Nɔ í sõɔ í ni, bɔ kpasɛ̃ɛ bi inɛɛ ŋa
koo sõ ŋa mii iyi Lafɛ̃ɛ í ceɛ, do yaase bɛi í ce araareɛ.

20 Ŋɔi inɛɛu í nɛ, í wasi ku sisia inɛi ilɛ iyi à ya kpe
Ilu Mɛɛwa ŋau mii iyi Jesu í cea nŋu fei. Ŋɔi aŋa fei
à biti jiida jiida. Nɔ Jesu mɔ í dede wa hai bɛ.

Idei ama inaaboi Zairusi do inaabo iyi í lu ibɔi Jesu (Cɔ Matie 9:18-26; Luku 8:40-56)

21 Jesu í baa hai ice ikpa ihɔ̃ do akɔi inyiu. Í wa itĩi
tenkuu bɛ nɔ zamaa nla gɔ í naa í tɔtɔɔ bi tɛɛ.
22 Ŋɔi inɛ gɔ í naa bi tɛɛ. À ya kpoo Zairusi. Inɛ
ngboi ile bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔɔi. Iyi í yɛ Jesu,
ŋɔi í sɛɛbata si wajuɛ.
23 Ŋɔi í tɔɔɛ ku sobi nŋu í ni, ama inaabom wa bi
ku ku. Ǹ wa n tɔɔɛ, i naa i lesiɛ awɔ, nɔ ku ba iri ku
maa wɛɛ baani.
24 Ŋɔi aŋaò Jesu à waa nɛ. Nɔ zamaa nla gɔ wa tooɛ
hee à waa manteɛ.
25 Wee si inɔi inɛ ŋau inaabo gɔ í wa bɛ iyi wa ce
bɔ̃ɔi awɔ ku mu hai adɔ̃ maateeji wa.
26 Í wahala jiida si awɔi lokotoro nkpɔ hee andi fia
iyi í nɛ fei í jɔɔ, kù nɔ kù ce baa daama, amma bɔ̃ɔɛu
í teese wa kɔ̃ɔsii.
27 Abou í gbɔ laabaaui Jesu wo, ŋɔi í jɔ̀ í naa do
anyiɛ si inɔi zamaau í lu jaaɛ.
28 Í ce bɛɛbɛi domi í fɔ si idɔɛ í ni, baa bii jaaɛi ǹ lu
an ba iri.
29 Ŋɔi gbakã bɔ̃ɔi awɔ ku muɛu í leekĩ. Ŋɔi í gbɔ
fufui baani si araɛ.
30 Ŋɔi Jesu í mà gbakã iyi gbugbã gɔ í fita hai si arai
nŋu nɔ í sinda wa cɔ zamaau nɔ í ni, yooi í lu jaaɛm.
31 Ŋɔi mɔcɔɛ ŋa à sɔ̃ɔ à ni, debɛi i kù waa yɛ zamaa
iyi wa manteɛi, nɔ ì waa ni yooi í luɛ?
32 Ŋɔi Jesu í sinda í cɔ inɛ ŋau ku ba ku yɛ inɛ iyi í
ce bɛɛbɛu.

33 Ŋɔi abou wa yaya do njo, domi í mà mii iyi nŋu
í ce. Ŋɔi í naa í gulɛ si wajuɛ í sɔ̃ɔ ntɔ si mii iyi í ba
nŋu fei.
34 Nɔ Jesu í sɔ̃ɔ í ni, abooyi, naanɛɛi í faabaɛ. Koo
wɛɛ si laakaɛ, ì ba iri si bɔ̃ɔɛu mbɛ.
35 Si bɛi Jesu wa fɔ ideu, inɛ gɔ ŋa à naa hai kpasɛ̃i
Zairusi inɛ ngbou, à sɔ̃ɔ à ni, ama inaaboɛu í ku. Maà
wahala Mɛɛtu má.
36 Amma Jesu kù dasi ide nŋau. Nɔ í sɔ̃ Zairusi í
ni, maà jɔ̀ zigiɛ ku da, awɔ de dasi naanɛ.
37 Ŋɔi í ni inɛ gɔ ku maà si nŋu kpasɛ̃i Zairusi wa
bii kù jɛ Piɛɛ do Zaaki, do Zãa ifɔi Zaaki.
38 Iyi à to nɔ Jesu í yɛ zamaa nla gɔ bɛ à waa cã
kpokpoo, à waa kpata à waa dɔ̃ anu nla nla.
39 Ŋɔi í lɔ kpasɛ̃u í bee ŋa í ni, na mii í ce ì waa dɔ̃
anu bɛɛbɛ ŋa. Na mii í jɔ̀ ì waa kpata ŋa. Amau kù
ku mɛɛ, wa sĩ njooi.
40 Nɔ à waa yaakoɛ. Ŋɔi Jesu í jɔ̀ aŋa fei à fita, í gbe
baau do iyei amau do mɔcɔ mɛɛta ŋa iyi à suu wau,
ŋɔi à lɔ bii amau í wa.
41 Ŋɔi Jesu í mu awɔi amau í fɔ do feeɛ í ni, talita
kumi, waatɔ ama inaabo, dede. Amui, ǹ sɔ̃ɛ.
42 Ŋɔi gbakã ama inaabou í dede nɔ wa nɛ. Í nɛ
zakai adɔ̃ maateeji. Iyi inɛ ŋau à yɔɔ ŋɔi à biti ntɔ
ntɔ.
43 Ŋɔi Jesu í sɔ̃ ŋa í ni a náa ijɛ ku jɛ. Nɔ í sɔ̃ ŋa má
do kugaabu í ni a maà jɔ̀ inɛ gɔ ku gbɔ ideu.

6

Inɛi Nazarɛti ŋa a kù dasi Jesu naanɛ
(Cɔ Matie 13:53-58; Luku 4:16-30)

1 Ŋɔi Jesu í nɛ hai kpasɛ̃i Zairusi bɛ í bɔ ilu bii í jɛ
ama. Nɔ mɔcɔɛ ŋa à suu.

2 Iyi ajɔi kusĩmi í naa ŋɔi í lɔsi ku sisia inɛ ŋa ide ile
bii Zuifu ŋa à ya ce kutɔtɔɔu. Ŋɔi inɛ nkpɔ nkpɔ í gbɔ
ideu nɔ à biti à waa ni, hai iwoi nŋu í ba dimii lasabu
jiidau bɛ. Dimii bisi yoomai à mua nŋu. Bɛirei í ce
wa ce dimii maamaakeu ihẽ.
3 Kù jɛ woo gbe jĩi nɔu mbɛ ya, amai Maariu mɛɛ.
Mà kù jɛ igbãi Zaaki do Zozee, do Zudu do Simɔɔ
mbɛ ba. Nɔ wecĩɛ ŋa a kù wa inɔ nwa ihẽ? To, lasabu
nŋu ŋau bɛi wa ganji ŋa a dasiɛò naanɛ.
4 Ŋɔi Jesu í sõ ŋa í ni, kù nɛ bii walii ci ya nɛ bɛɛrɛ
bii kù jɛ si ilɛi ideɛ do si inɔi inɛɛ ŋa do kpasẽɛ.
5-6 Ŋɔi Jesu í biti domi a kù dasiɛ naanɛ. Bɛɛbɛi kù
yɔkɔ kù ce maamaake bɛ, bii kù jɛ bõɔ gɔ ŋa iyi í lesi
awɔ nɔ à ba iri.

Jesu í bɛ mɔcɔ maateeji ŋau minji minji
(Cɔ Matie 10:5-15; Luku 9:1-6)

Si anyiɛ, Jesu í ya maa dabii dabii si ilɛɛko ŋau ku
maa sisia inɛ ŋa idei Ilaaõ.
7 Ŋɔi í kpe woo bɛ maateejiɛ ŋau nɔ í bɛ ŋa minji
minji, í mu nŋa gbugbã a leleò inɛi inɔɔko ŋa.
8 Í sõ ŋa í ni, i maà so nkãma si isɛɛnɛ nŋɛu. I maà
so ijɛ hee má jɛ bɔgɔ, hee má jɛ fia, í gbe golo.
9 I dasi baata nŋɛ amma i maà kpele ibɔ minji.
10 Ŋɔi í sõ ŋa má í ni, bii ì to ilu bii ì waa bɔ ŋa, i
wa kpasẽ bii à dasi ŋɛ hee i koo i nɛò hai ilu bɛ ŋa.
11 Bii í jɛ bii gɔ ŋa inɛ ŋa a kù gba ŋɛ hee má jɛ a
gbɔ ide nŋɛ, i fita hai bɛ ŋa, nɔ i gbugbã nŋa irurui
baata nŋɛ ŋa ku ba ku jɛ nŋa sɛɛda iyi kiitii Ilaaõ á
naa si ŋa.
12 Nɔ mɔcɔ ŋau à nɛ nɔ à waa waazoa inɛ ŋa à waa
ni a kpaasi idɔ.

13 Nɔ à lele inɛi inɔɔko nkpɔ nkpɔ, nɔ à ya tontooa
bɔ̃ɔ nkpɔ nkpɔ ikpo si iri. Nɔ à ba iri.

Idei ikui Zãa woo dasi inyiu
(Cɔ Matie 14:1-12; Luku 9:7-9)

14 Ilaalu Herodu í gbɔ baaui Jesu, si na iyi í jɔ̀ iriɛ
í fangaa bii fei. Nɔ inɛ gɔ ŋa à nia Jesu, Zãa woo dasi
inyiui í jĩ hai si balɛ. Na ŋɔi í jɔ̀ í nɛ gbugbã wa ceò
maamaake.

15 Inɛ gɔ ŋa mɔ à waa nia Jesu, Elii walii nlai
takoui. Nɔ inɛ gɔ ŋa mɔ à waa niaa, nŋu mɔ waliii
bɛi ti tako ŋaui.

16 Amma iyi Herodu í gbɔ ideu ŋɔi í ni, Zãa woo
dasi inyiui. Ǹ jɔ̀ à bu iriɛ wo. Debɛi nŋui í jĩ hai si
balɛ.

17 Mii iyi í jɔ̀ Herodu wa fɔ bɛɛbɛ wee. Hai tako
Herodu takaɛ í ni a mu Zãa a dũu a dasiɛ piisɔ̃ɔ
na ku tũò idɔi Herodiasi. Wee Herodu í tako í so
Herodiasi aboi Filipu, ifɔɛ.

18 Ŋɔi Zãa í sɔ̃ɔ í ni, kù sĩa i gba aboi ifɔɛ i dasi
kpasɛ̃ɛ.

19 Na ŋɔi í jɔ̀ Herodiasi wa mu Zãa do idɔɔkɔ̃. Wa
bi ku kpaa amma kù ba kpãa

20 si na iyi í jɔ̀ Herodu í mà bɛɛrɛi Zãa. Bii wa gbɔ
ideɛ idɔɛ í ya dedei, amma do nŋu fei í ya bi nŋu ku
gbɔɔ. Í mà iyi amanɛ dee deei nɔ kuwɛɛɛ kù nɛ taale
kãma. Na ŋɔi í jɔ̀ í bii anyiɛ.

21 Do nŋu fei, ajɔ nŋu gɔ Herodiasi í ba kpãaɛ. Ajɔ
nŋu Herodu í nya jingau nla nla ku yeò gigii ajɔi
kubíɛ. Ŋɔi í kpe akawe nlaɛ ŋa do inɛ ngboi soogeɛ
ŋa, do inɛ ngboi ilɛi Galilee ŋa fei.

22 Ŋɔi ama inaaboi Herodiasi í lɔ ileu wa jojo, ŋɔi
í dɔ̃a Herodu si do inɛɛ ŋa iyi í kpe wa ŋau fei. Ŋɔi

Herodu í sɔ̃ mudɛ̃ɛu í ni, tɔɔm mii iyi ì bi fei, an muuɛ.
23 Nɔ í gbasi do mii fei í ni, mii iyi ì tɔɔm fei, an muuɛ, baa bii í jɛ bubui bommam nii.
24 Ŋɔi ama inaabou í koo í bee iyeɛ í ni, mii í jɔ n tɔɔɛ. Ŋɔi iyeɛ í jɛ í ni, tɔɔɛ irii Zãa woo dasi inyiu.
25 Ŋɔi gbakã ama inaabou í naa bi ilaaluu í sɔ̃ɔ í ni, ǹ bi i muum irii Zãa woo dasi inyiu nsɛi nsɛi si pɛrɛnti.
26 Baa do iyi inɔi ilaaluu í fɔ ntɔ ntɔ fei kù bi ku kɔɔ, si na iyi í jɔ̀ í gbasi do mii fei si wajui inɛ njooɛ ŋau.
27 Ŋɔi gbakã í bɛ sooge gɔ koo bù irii Zãa woo dasi inyiu wa. Ŋɔi soogeu í koo í bu irii Zãa wa hai ile piisɔ̃ɔ.
28 Nɔ í naaò wa si pɛrɛntiu í naa í na ama inaabou. Nɔ ama inaabou mɔ í koo í na iyeɛ.
29 Iyi mɔcɔi Zãa ŋa à gbɔ iyi í ku, ŋɔi à naa à soo à koo à suu.

Jesu í wò amanɛ dubu miu (5.000)
(Cɔ Matie 14:13-21; Luku 9:10-17; Zãa 6:1-14)

30 Nɔ woo bɛ maateeji ŋa iyi Jesu í tako í bɛ ŋau à baa bi tɛɛ à waa sisiaa mii ŋa iyi aŋa à ce fei do cio iyi à kɔ inɛ ŋa si fei.
31 Nɔ inɛ ŋa à wasi ku naa ku nɛ hee Jesu do mɔcɔɛ ŋa a kù ba fayai ku jɛ. Na ŋɔi í jɔ̀ í sɔ̃ ŋa í ni, i jɔ̀ ka nya ara nwa ka bɔ ikpa gbabua ku ba i sĩmi keeke ŋa.
32 Ŋɔi à jɔ̀ inɛ ŋau bɛ, nɔ à koo à lɔ akɔi inyiu à bɔ ikpa gbabuau.
33 Amma inɛ nkpɔ í yɛ ŋa waati iyi à waa nɛ, nɔ à mà ŋa. Ŋɔi à mà tengi bii à waa bɔu. Nɔ inɛ ŋa à sɛi wa do isɛ hai ilu ŋa fei à cua nŋa tengi bii à waa bɔu.

34 Iyi Jesu í to wa ŋɔi í fita hai inɔ akɔu. Nɔ í yɛ
zamaa nkpɔu. Ŋɔi í ce araare nŋa, domi à yɛi bɛi
angudã ŋa iyi a kù nɛ woo degbe. Ŋɔi í lɔsi ku kɔ
nŋa si cio nkpɔ.
35 Si bɛi alɛ wa lɛ, ŋɔi mɔcɔɛ ŋa à naa bi tɛɛ à ni,
inyau wee gbabuai, nɔ idũ wa dũ.
36 Na nŋu, da inɛ ŋau a bɔ ilɛɛko ŋa do inɔ ilu ŋa
iyi à wa amɛɛ, ku ba a koo a ra mii iyi aa jɛ.
37 Amma í sɔ̃ ŋa í ni, iŋɛ taka nŋɛ i na ŋa ijɛ a jɛ. Ŋɔi
à jɛaa à ni, i kù mà baa bii à so fiai icɛi cukpa mɛɛjɔ,
kaa to ka ra nŋa pɛ̃ɛ ka na ŋa a jɛ.
38 Ŋɔi Jesu í bee ŋa í ni, pɛ̃ɛ fɛloi ì nɛ ŋa. I koo i cɔ
wa. Iyi à koo à cɔ, ŋɔi à ni, pɛ̃ɛ miui à nɛ do cɛ̃ɛ minji.
39 Nɔ Jesu í sɔ̃ mɔcɔɛ ŋau í ni a jɔ̀ inɛ ŋau a buba si
fɔfɔ tũtũu bɛ ikã ikã.
40 Ŋɔi à buba ikã ikã, tuuba gɔ ŋa amanɛ cĩɔ, tuuba
gɔ ŋa mɔ amanɛ ciitaa.
41 Ŋɔi Jesu í so pɛ̃ɛ miuu do cɛ̃ɛ minjiu, nɔ í wu iju
lele í saabu Ilaaɔ̃. Ŋɔi í bububu pɛ̃ɛu nɔ í na mɔcɔ
ŋau a kpɛ̃a zamaau. Nɔ í kpɛ̃ nŋa cɛ̃ɛ minjiu mɔ inɛ
fei í ba.
42 Aŋa fei à jɛ à yo.
43 Ŋɔi à ko pɛ̃ɛ do cɛ̃ɛ bubu iyi í gbeu kɔlɔ maateeji
í kɔ̃.
44 Inɛmɔkɔ ŋa iyi à jɛ pɛ̃ɛu à wɛɛi amanɛ dubu miu
(5.000) bàkà inaabo do amu ŋa baasi.

Jesu wa nɛ si antai tenku
(Cɔ Matie 14:22-33; Zãa 6:15-21)

45 Iyi à tã gbakã ŋɔi Jesu í jɔ̀ mɔcɔɛ ŋau à lɔ akɔi
inyiu ku ba a takoɛ a kua ice ihɔ̃, ikpa Bɛsaida. Iyi à
waa nɛ nɔ í ni zamaau ku nɛ.
46 Waati iyi í jɔ̀ à nɛ ŋɔi í koo í gũ iri kuta gɔ ku ba
ku ce kutɔɔ.

47 Nɔ í wa bɛ hee idũ í koo í dũ, nɔ akɔi inyiu í wa
si aninii tenkuu do mɔcɔ ŋau nɔ Jesu mɔ í wa ilɛ nŋu
akã.
48 Í yɛ mɔcɔɛ ŋau à wa si wahalai ku wai akɔi inyiu,
domi fufuu wa kò ŋa. Zakai amɛɛjumá ŋɔi í maai si
ŋa, wa nɛ si antai inyiu wa bi ku cua nŋa.
49 Amma waati iyi à yɔɔ wa nɛ si antai tenkuu ŋɔi
à tamaa bɛi zĩii, ŋɔi à waa dõ anu.
50 Aŋa fei à yɔɔ ŋɔi njo wa mu ŋa. Ŋɔi gbakã Jesu
í ba ŋa ide ku fɔ í sõ ŋa í ni, i sũ laakai nŋɛ ŋa. Amui
Jesu, i maà ce njo ŋa.
51 Ŋɔi í lɔ inɔ akɔu í ba ŋa bɛ, nɔ fufuu í leekĩ. Ŋɔi
zigi nŋa fei í da à biti hee,
52 domi a kù gbɔ yaasei maamaakei pɛ̃ɛu si na iyi
í jɔ̀ idɔ nŋa í le.

Jesu í jɔ̀ bõɔ ŋa à ba iri si ilɛi Genesarɛti
(Cɔ Matie 14:34-36)

53 Iyi à kua tenkuu à tã ŋɔi à to ilɛi Genesarɛti à
koo à dĩ akɔ nŋa bi ku leekĩu.
54 Wee inɛ gɔ ŋa à wa bɛ. Iyi Jesu do mɔcɔɛ ŋa à
fita hai si akɔu gbakã ŋɔi inɛ ŋau à mà Jesu.
55 Ŋɔi aŋa fei à sɛi à waa naaò bõɔ ŋa wa hai inɔ ilu
ŋa. À ya so ŋa wai si sɛ̃ɛ ŋa a naaò ŋa wa tengi bii à
gbɔ í wau.
56 Bii Jesu í to fei, hai ilɛɛko ŋa do ilu nla ŋa do iko
bii inɛ ŋa à waa sũ fei, à ya maa naaò bõɔ ŋa wai si
bantuma bii í wau. Ŋɔi à ya tɔɔɛ ku jɔ̀ aŋa a lu baa
itĩi kumbooɛ. Nɔ inɛ ŋa iyi à luu fei à ya ba irii.

7

Dedembai bala ŋa
(Cɔ Matie 15:1-9)

1 Ɲɔi Farisi ŋa do woo kɔ inɛ ŋa si wooda gɔgɔ ŋa
à naa hai Zeruzalɛmu nɔ à tɔtɔɔ kɔkɔi Jesu.
2 Ɲɔi à yɛ mɔcɔɛ gɔ ŋa à waa jɛ do awɔ riisi, waatɔ
a kù wɔɔ si bɛi à ya ce si dedemba nŋa.
3 Wee Farisi ŋa do Zuifu ŋa iyi à gbe fei, à waa too
dedembai bala nŋa ŋa. Bii kù jɛ à wɔɔ sãa sãa a ci ya
jɛ ngɔgɔ.
4 Bɛɛbɛ mɔi, bii à baa hai aja nɔ a kù wɔɔ a ci ya jɛ.
Mii nkpɔ nkpɔi à ya ce má iyi í jɛ dedemba nŋa. Mii
ŋau gɔgɔ ŋa wee, kɔɔfu ku wiɛ do boonyi do cakai
isɔ nkpa ŋa.
5 To, si bɛi Farisi ŋa do woo kɔ inɛ ŋa si wooda ŋau
à yɛ mɔcɔ ŋau à waa jɛò awɔ riisi ŋɔi í jɔ̀ à bee Jesu à
ni, na mii í ce mɔcɔɛ ŋa a kù waa too dedembai bala
nwa ŋa. Na mii í jɔ̀ à ya jɛ do awɔ riisi.
6 Nɔ Jesu í jɛ nŋa í ni, iŋɛ ilu muafiti ŋa, hai tako
Ezai í ce waliiɛi dee dee na iri nŋɛ waati iyi í kɔ si
tiaɛ í ni,
“Ilaaɔ̃ í ni,
Inɛ ŋau ihɛ̃ à waa ceem bɛɛrɛi do gɛlɛ nŋu akã.
Amma idɔ nŋa í jĩim.
7 Kutɔɔ iyi à waa ceem ngbɛi,
Domi woodai amanɛ ŋai à waa kɔ inɛ ŋa si nɔ à waa
ni woodam nii.”
8 Ɲɔi Jesu í sõ ŋa má í ni, ì waa jɔ̀ woodai Ilaaɔ̃ ŋa nɔ
ì waa too dedembai amanɛ ŋa.
9 Do ntɔ í waa kpa woodai Ilaaɔ̃ ŋai ku ba i sãsi
dedemba nŋɛ ŋa.
10 Moizi í ni, “i jirima iyeò baa nŋɛ ŋa”. Nɔ í ni má,
“inɛ iyi wa fɔ laalɔi iyeò baaɛ ŋa, a kpa lafɛ̃ɛ.”
11 Amma iŋɛ, ì waa fɔ ide mmu. Ì waa ni inɛ á yɔkɔ
ku sõ iyeò baaɛ ku ni fia iyi nŋu á sobi ŋa do, ti Ilaaɔ̃i.
Fiaui ì waa kpe kɔɔbãa ŋa.

12 Nɔ bii inɛ í dɔ̃ bɛɛbɛ, i kaa náa kpãa ku sobiò
iyeò baaɛ má ŋa.
13 Bɛɛbɛ, ì waa kpa idei Ilaaɔ̃ ŋa nɔ ì waa too
dedemba iyi à jɔ̀ nŋɛ ŋa. Nɔ ì waa ce mii laalɔ nkpɔ
má iyi í jɔ dimi bɛɛbɛ ŋa.

Mii iyi í ya dasi inɛ riisi
(Cɔ Matie 15:10-20)

14 Ŋɔi Jesu í kpe zamaau má bi tɛɛ ŋɔi í sɔ̃ ŋa í ni,
iŋɛ fei i sotĩ i gbɔ yaasei idem ŋa.
15 Nkãma kù wɛɛ iyi á lɔ do gɛlɛi amanɛ ku dasiɛ
riisi. Amma iyi á fita hai si idɔi amanɛ, nŋui á dasiɛ
riisi. [
16 Inɛ iyi í nɛ itĩ iyi á gbɔò ide, ku gbɔ.]
17 Ŋɔi Jesu í nya araɛ hai bi zamaau í koo í lɔ kpasɛ̃.
Waati iyi í lɔ kpasɛ̃u ŋɔi mɔcɔɛ ŋau à beeɛ yaasei
mɔndau.
18 Ŋɔi í bee ŋa í ni, i kù nɛ bisi ŋai? I kù mà ŋa mii
iyi á lɔ inɔi amanɛ hai waduude kaa dasiɛ riisi?
19 Kaa dasiɛ riisi, domi ijɛ kaa lɔ si idɔi inɛ bii kù
jɛ si inɔɛ, nɔ ku yɔ́ ku bɛi ku fita. Jesu í fɔ bɛɛbɛi ku
ba ku sɔ̃ ŋa iyi ijɛ kãma kù jɛ ìwɔ̀.
20 Nɔ í ni má, mii iyi wa fita hai si idɔi amanɛi í ya
dasiɛ riisi,
21 domi hai si idɔi amanɛi lasabu laalɔ do icu ku
ko, do ile ku ce, do inɛ ku kpa,
22 do sakara, do kɔdɛɛ, do inɔ ku kã, do takii, do
daa iyi í lɔ zaka, do igu, do funɛi inɛ ku nya, do faao,
do idɔ ku le í ya fita.
23 Mii laalɔ ŋau bɛ fei hai si idɔi amanɛi wa fita nɔ
aŋai à ya dasi inɛ riisi.

Abo dimi mmu gɔ í dasi Jesu naanɛ
(Cɔ Matie 15:21-28)

24 Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í tã ŋɔi í dasi kpãa í bɔ ilɛɛkoi
Tii, ŋɔi í lɔ kpasẽ gɔ. Wee kù waa bi inɛ gɔ ku mà,
amma kaa yɔkɔ ku manji.
25 Abo gɔ í wa bɛ, ama inaaboɛ í nɛ inɛi inɔɔko. Iyi
í gbɔ Jesu í to wa bɛ gbakã, ŋɔi í naa í gulɛ si wajuɛ.
26 Abou í bɛi í jɛ dimi mmu. À buui Fenisi si ilɛi
Siri. Ŋɔi wa tɔɔ Jesu ku lelea nŋu inɛi inɔɔkou hai si
amaɛu.
27 Amma Jesu í sɔ̃ɔ í ni, jɔ̀ amu ŋa a jɛ a yo titã,
domi kù sĩa a gba ijɛi amu ŋa a na aja keeke ŋa.
28 Ŋɔi abou í ni, ntɔi Lafɛ̃ɛ. Amma baa do nŋu fei,
aja keeke ŋau à ya wa abɛi taabu a maa jɛ buubuui
ijɛi amu ŋa iyi wa cuku wa.
29 Ŋɔi Jesu í sɔ̃ɔ í ni, na ide iyi ì fɔu bɛ, nɛ. Inɛi
inɔɔkou í fita siɛ mbɛ.
30 Iyi í nyi kpasɛ̃ɛ ŋɔi í koo í ba amau wa sũ si
daayi, inɛi inɔ ikou í fita siɛ tã.

Jesu í jɔ dekĩ gɔ í ba iri

31 Ŋɔi Jesu í dede hai ilɛɛkoi Tii í too do Sidɔ̃ɔ, í bɛi
í bɔ tenkui Galilee si ilɛ iyi à ya kpe Ilu Mɛɛwa ŋau.
32 Iyi í to, ŋɔi inɛ gɔ ŋa à naaò dekĩ gɔ wa, iyi ci ya
yɔkɔ ku fɔ ide sãa sãa, ŋɔi à tɔɔ Jesu ku lesiɛ awɔ.
33 Ŋɔi Jesu í bɔòɛ hee bii í jĩò zamaau. Ŋɔi í dasi
amaawɔɛ si itĩi dekĩu, nɔ í tu antɔ, í jɔa si amɛɛ.
34 Nɔ í wu iju lele í jilɛ idɔ í fɔ do fee nŋa í ni, efata,
waatɔ, cĩ.
35 Ŋɔi gbakã itĩi mɔkɔu í cĩ nɔ amɛɛ í tɛ, nɔ í sinti
ku fɔ ide dee dee.
36 Jesu í sõ ŋa í ni a maà sõ inɛ gɔ, amma si bɛi wa
sõ ŋau, bɛɛbɛ mɔi aŋa mɔ à wasi ku sõ inɛ ŋa.

37 Ŋɔi inɛ ŋau à biti hee í caa à waa ni, mii iyi wa
ce fei í sĩai. Í jɔ̀ baa dekĩ ŋa à waa gbɔ ide, inɛ ŋa iyi
a ci ya yɔkɔ a fɔ ide wo à waa fɔ bɛbɛi.

8

Jesu í wò amanɛ dubu mɛɛ (4.000)
(Cɔ Matie 15:32-39)

1 Iyi í ce ajɔ minji ŋɔi zamaa nla gɔ í tɔtɔɔ bi tɛɛ má.
Nɔ wee a kù nɛ mii iyi aa jɛ. Ŋɔi Jesu í kpe mɔcɔɛ ŋau
í sɔ̃ ŋa í ni,
2 araarei zamaau ihɛ̃ wa mum domi ajɔ mɛɛta
nŋai ihɛ̃ iyi à wa bi tom, nɔ sɔnda kãma kù gbe nŋa
má.
3 Bii ǹ jɔ̀ à nɛò ari aa koo a cuku kpãa, si bɛi idei
inɛ gɔ ŋa í jĩ.
4 Ŋɔi mɔcɔɛ ŋau à beeɛ à ni, iwoi aa ka ba pɛ̃ɛ si
gbabuau ihɛ̃ iyi aa jɛ a yoò.
5 Ŋɔi Jesu í bee ŋa í ni, pɛ̃ɛ fɛloi ì nɛ ŋa. Ŋɔi à ni,
ara mɛɛjei.
6 Ŋɔi Jesu í ni zamaau fei ku buba ilɛ. Nɔ í so
pɛ̃ɛ ara mɛɛjeu í bɛi í saabu Ilaaɔ̃, nɔ í bububuɛ í na
mɔcɔɛ ŋau a kpɛ̃ nŋa. Ŋɔi à kpɛ̃a zamaau.
7 Wee à nɛ cɛ̃ɛ keeke gɔ ŋa bɛ má. Ŋɔi Jesu í saabu
Ilaaɔ̃ má, í bɛi í ni a kpɛ̃ nŋa, nɔ à kpɛ̃ nŋa cɛ̃ɛ ŋau
má.
8 Nɔ aŋa fei à jɛ à yo. Ŋɔi à naa à ko bubui pɛ̃ɛ ŋa
iyi í gbeu kɔlɔ mɛɛje.
9 Jiai inɛ ŋau í to zakai aŋa dubu mɛɛ (4.000). Ŋɔi
Jesu í bɛi í jɔ̀ inɛ ŋau à nɛ.
10 Ŋɔi gbakã í koo í lɔ akɔi inyiu do mɔcɔɛ ŋa à bɔ
ikpa Daamanuta.

Farisi ŋa à bi Jesu ku ce maamaake
(Cɔ Matie 16:1-4)

11 Ŋɔi Farisi gɔ ŋa à naa bi Jesu à wasi ku baa kakɔɔ
ku ce. À cɔ laakaɛ, à tɔɔɛ ku ce maamaake iyi á nyisi
iyi gbugbãɛ hai bi Ilaaɔ̃i wa naa.
12 Ŋɔi Jesu í jilɛ idɔɛ í ni, na mii í ce inɛi nsɛi ŋau
ihẽ à waa tɔɔm n ce maamaake. Ntɔ ntɔ, n kaa n nyisi
ŋɛ maamaake kãma gɔ.
13 Ŋɔi í jɔ̀ ŋa í koo í lɔ akɔu do mɔcɔɛ ŋa a kua do
ice ihɔ̃.

Lefeei Farisi ŋa do ti inɛi Herodu ŋa
(Cɔ Matie 16:5-12)

14 Wee mɔcɔɛ ŋau à gbɛjɛ ijɛ ku so, pɛ̃ɛ akãi à nɛ si
akɔu bɛ.
15 Ŋɔi Jesu í sɔ̃ ŋa í ni, i ce laakai i nya ara nŋɛ hai
bi lefeei Farisi ŋa do ti inɛi Herodu ŋa.
16 Ŋɔi mɔcɔ ŋau à waa sɔ̃ njɛ ide à waa ni, si na iyi
í jɔ̀ a kù nɛ ijɛi í jɔ̀ wa dɔ̃ bɛɛbɛ.
17 Wee Jesu í mà iyi à waa fɔ ŋɔi í ni, na mii í ce ì fɔ
ì waa ni ŋa, si na iyi í jɔ̀ a kù nɛ pɛ̃ɛi. Iŋɛ mɔ i kù mà
ŋa hee nsɛi? I kù gbɔ yaasei ideu ŋai? I kù nɛ bisi
ŋai? Idɔ nŋɛ mɔ í lei?
18 Í jɔ ì nɛ iju ŋa mɛɛ, i ci ya yɛ ilu ŋai? I kù nɛ itĩ
ŋa ba. I ci ya gbɔ ide ŋai? I ci ya ye gigi ŋai?
19 Waati iyi ǹ kpɛ̃a amanɛ dubu miu pɛ̃ɛ ara miuu,
pɛ̃ɛ kɔlɔ fɛloi búbù iyi í gbeu í ce. Ŋɔi à jɛaa à ni, kɔlɔ
maateejii.
20 Ŋɔi Jesu í bee ŋa má í ni, si waati iyi ǹ bu pɛ̃ɛ
ara mɛɛjeu ǹ na amanɛ dubu mɛɛ ŋau, pɛ̃ɛ bubu iyi
í gbeu kɔlɔ fɛloi ì kóo ŋa. Ŋɔi à jɛaa à ni, kɔlɔ mɛɛjei.
21 Ŋɔi Jesu í sɔ̃ ŋa í ni, i kù gbɔ hee nsɛi ŋa?

Jesu í jɔ̀ fɛɛju gɔ í ba iri Bɛsaida

22 Ŋɔi à to ilu gɔ iyi à ya kpe Bɛsaida, nɔ inɛ gɔ ŋa
à náaa Jesu fɛɛju gɔ wa, à tɔɔɛ ku luu.
23 Ŋɔi í mu awɔi fɛɛjuu í bɔòɛ alalai iluu. Ŋɔi í daa
antɔ si ijuɛ í lesiɛ awɔ í ni, ì waa yɛ ngɔgɔ?
24 Ŋɔi fɛɛjuu í cɔ ilu í ni, ǹ wa n yɛ amanɛ ŋa à waa
nɛ, amma à yɛi bɛi ǰi ŋa.
25 Ŋɔi Jesu í lea awɔ si iju má. Iyi inɛɛu í cɔ ilu má
nɔ í ba wee nŋu í ba iri, wa yɛ ilu wau wau.
26 Ŋɔi Jesu í ni ku nɛ kpasɛ̃ɛ, amma ku maà too do
inɔ ilu má.

Piɛɛ í ni Jesu í jɛ inɛ iyi Ilaaɔ̃ í cica
(Cɔ Matie 16:13-20; Luku 9:18-21)

27 Ŋɔi Jesu do mɔcɔɛ ŋa à nɛ ikpa ilu ŋa iyi à wa
kɔkɔi Sezaree, si ilɛi Filipi. Ŋɔi si kpãau í bee mɔcɔɛ
ŋa í ni, yooi inɛ ŋa à ya ni ǹ jɛ.
28 Nɔ à jɛaa à ni, inɛ gɔ ŋa à ya ni awɔu Zãa woo
dasi inyii. Inɛ gɔ ŋa mɔ à ya ni awɔu Elii walii nlai
takoui. Inɛ gɔ ŋa mɔ à ya ni awɔu inɛ akãi walii ŋaui.
29 Ŋɔi Jesu í bee ŋa í ni, iŋɛ mɔ ni, yooi ì ni ǹ jɛ ŋa.
Ŋɔi Piɛɛ í jɛaa í ni, awɔu Kirisii, inɛ iyi Ilaaɔ̃ í cica.
30 Ŋɔi Jesu í sɔ̃ ŋa do kugaabu í ni a maà sɔ̃ inɛ gɔ.

Jesu wa fɔ idei ikuɛ do kuǰɛ
(Cɔ Matie 16:21-28; Luku 9:22-27)

31 Ŋɔi Jesu í sinti ku sɔ̃ mɔcɔɛ ŋau í ni nŋu Amai
Amanɛ, í gbe nŋu ku ce wahala jiida. Inɛ ngbo ŋa
do inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ̃ ŋa do woo kɔ inɛ ŋa si
wooda ŋa aa kɔsi nŋu a kpa nŋu, amma nŋu á ǰi hai
si balɛ si ajɔ mɛɛtasia.
32 Í fɔ ideui sãa sãa, kù singaɛ. Ŋɔi Piɛɛ í gbãa í bɔòɛ
kɔkɔlɛ nɔ í ni ku maà fɔ bɛɛbɛ.

33 Amma Jesu í sinda í cɔ mɔcɔɛ ŋa, nɔ í la si Piɛɛ
í ni, sɛkɛɛ hai bi tom, Seetam, domi i kù waa ce
lasabui Ilaaɔ̃, í gbe ti amanɛ ŋa.
34 Si anyiɛ, í kpe zamaau do mɔcɔɛ ŋa, í sɔ̃ ŋa í ni,
inɛ iyi wa bi ku toom, ku jɔ̀ idɔɔbiɛ nɔ ku so ɟ̌i ku
gaauɛ ku toom wa.
35 Nɔ inɛ iyi wa bi ku ba kuwɛɛ do idɔɔbiɛ, kaa baa.
Amma inɛ iyi í nyɔ kuwɛɛɛ na irim do na laabaau
jiidau, lafɛ̃ɛ á baa do ntɔ.
36 Aranfãani yoomai amanɛ í nɛ bii í ba amanii
andunya fei nɔ í kua kuwɛɛɛ.
37 Mà mii í wɛɛ iyi amanɛ á kpaasiò kuwɛɛɛ.
38 Nɔ Jesu í ni má, inɛi nsɛi ŋa ilu dulum ŋai iyi a
kù leekɪ̀ò Ilaaɔ̃ nŋu akã. Na nŋu, inɛ iyi wa ce anyɔi
amu Amai Amanɛ, walakɔ wa ce anyɔi idem si waju
nŋa, amu mɔ an ce anyɔi lafɛ̃ɛ waati iyi an nyi wa.
Nɔ waati iyi an nyi wa an nyi wai do amboei Baam
do amalekaɛ ŋa ajɔ.

9

1 Ŋɔi Jesu í sɔ̃ ŋa má í ni, ntɔ ntɔ, inɛ ŋa iyi à wa
ihɛ̃ si nsɛi, gɔgɔ nŋa ŋa aa yɛ bommai Ilaaɔ̃ wa naa
do gbugbã a bɛi a ku.

Arai Jesu í daana
(Cɔ Matie 17:1-13; Luku 9:28-36)

2 Si anyii ajɔ mɛɛfa Jesu í kpe Piɛɛ do Zaaki do Zãa
í nya ŋa ikã nɔ à koo à gũ iri kuta nla gɔ aŋa duusɔ̃ɔ.
Si bɛi à waa cɔɔ ŋɔi à ba araɛ í kpaasi.
3 Ŋɔi jaaɛ ŋa wa daana jiida í fũuta pai pai hee inɛ
gɔ kù wɛɛ si andunya ihɛ̃ iyi á yɔkɔ ku fɔ acɔɛ ku
fũuta bɛɛbɛ má.
4 Si anyiɛ ŋɔi Elii do Moizi à faata wa à waa baa ide
ku fɔ.

5 Nɔ Piɛɛ í sɔ̃ Jesu í ni, Mɛɛtu, á sĩa ka maa wa ihɛ̃.
Jɔ̀ ka ce ilei acɔ mɛɛta, akã titɛɛ, akã mɔ ti Moizi, akã
mɔ ti Elii.
6 Wa fɔ bɛɛbɛi si na iyi í jɔ̀ njo í mu ŋa hee í jɔ̀ kù
mà baa bɛi á ni.
7 Ŋɔi bukɔɔ gɔ í naa í bii ŋa, nɔ hai si bukɔɔu à gbɔ
ide ku fɔ gɔ í ni, inɛ ihɛ̃i í jɛ amam, ǹ buu jiida jiida.
I ya gbɔ ideɛ ŋa.
8 Ŋɔi gbakã mɔcɔɛ ŋau à cɔ bii fei, nɔ a kù yɛ inɛ gɔ
bii kù jɛ Jesu nŋu akã do aŋa taka nŋa.
9 Ŋɔi à waa kita wa hai iri kutau nɔ Jesu í sɔ̃ ŋa í
ni a maà sɔ̃ inɛ gɔ mii iyi à yɛ hee nŋu Amai Amanɛ
koo ku nɔ ku jĩ hai si balɛ má.
10 Nɔ à jirima ide iyi í sɔ̃ ŋau amma à waa bee njɛ
ide à waa ni, yoomai í jɛ inɛ ku ku nɔ ku jĩ má.
11 Nɔ à bee Jesu à ni, na mii í ce woo kɔ inɛ ŋa si
wooda ŋau à ni Elii á tako Kirisi ku naa.
12 Ŋɔi í jɛ nŋa í ni, ntɔi Eliii á tako ku naa ku teese
mii fei sãa sãa. Amma kukɔi idei Ilaaɔ̃ í ni má, inɛ ŋa
aa kpã Amai Amanɛ iju jiida nɔ a dondaɛ, mà iboi.
13 Amma ǹ wa n sɔ̃ ŋɛ iyi Elii í naa tã, nɔ inɛ ŋa à
wahalaɛ bɛi à bi, si bɛi kukɔi idei Ilaaɔ̃ wa fɔ.

Jesu í faaba ama gɔ iyi í nɛ inɛi inɔɔko
(Cɔ Matie 17:14-21; Luku 9:37-43a)

14 Waati iyi Jesu do mɔcɔ mɛɛta ŋau à waa to wa
kɔkɔi mɔcɔ bubu ŋau, ŋɔi à yɛ zamaa nla nla gɔ í
kaako ŋa, do woo kɔ inɛ ŋa si wooda gɔ ŋa iyi à waa
ba ŋa kakɔɔ ku ce.
15 Iyi inɛ ŋau à yɛ Jesu gbakã à biti nɔ à sɛi à koo à
coo fɔɔ.
16 Ŋɔi Jesu í bee mɔcɔɛ ŋa í ni, kakɔɔi mii ì waa ce
iŋɛò ŋa.

17 Ɲɔi si inɔi zamaau inɛ akã í jɛaa í ni, Mɛɛtu, ɲ̀ naaɛ ama inɛmɔkɔm wa si na iyi í jɔ̀ í nɛ inɛi inɔɔko iyi í jɔ̀ ci ya fɔ ide.
18 Waati iyi í dede siɛ fei í ya kɛkɛɛ ilɛi nɔ gɛlɛɛ ku ce antɔ foko ku maa ŋɔ inyi nɔ ku kasãm. Wee ɲ̀ tɔɔ mɔcɔɛ ŋa a leleaa, amma a kù yɔkɔ.
19 Ɲɔi Jesu í sõ ŋa í ni, iŋɛ hai dasi naanɛ ŋa, hee waati yoomai an maa n wa inɔ nŋɛ. Ma hee waati yoomai an maa n temuaò ŋɛ. I naam amau wa ihẽ ŋa.
20 Nɔ à naaɛ wa. Iyi amau í yɛ Jesu gbakã, ŋɔi inɛi inɔɔkou í yayaɛ do gbugbã, nɔ amau í cuku ilɛ wa bimbili í ce antɔ foko si gɛlɛɛ.
21 Nɔ Jesu í bee baaɛ í ni, hai waati yoomai inɛi inɔɔkou ihẽ í muu. Ɲɔi baau í jɛaa í ni, hai waati iyi í wɛɛ keekei.
22 Nɔ inɛi inɔɔkou í nɛ dɔɔnɛɛi ku dasiɛ inɔ inai walakɔ inɔ inyi ku ba ku kpaa. Amma, bii aa yɔkɔ i ce ngɔgɔ, ce araare nwa, i sobi wa.
23 Ɲɔi Jesu í sɔ̃ɔ í ni, ì ni bii an yɔkɔ wó. Inɛ iyi í dasi naanɛ á yɔkɔ ku ce fei ndɛɛ.
24 Ɲɔi gbakã baai amau í dɔ̃ anu nla gɔ í ni, ɲ̀ dasi naanɛ. Sobim ku ba n maà n sika si naanɛ ku dasim.
25 Iyi Jesu í yɛ akpɔi inɛ ŋau wa kɔ̃ɔsi à sɛi à waa naa bi ti nŋu ŋɔi í lasi inɛi inɔɔkou í ni, awɔ iyi ì ya dasi inɛ dekĩ ku mɔngɔ ide ku fɔ, amui ɲ̀ ni, fita si amau nɔ i maà nyi wa siɛ má.
26 Ɲɔi inɛi inɔɔkou í dɔ̃ anu nɔ í yaya amau do gbugbã í bɛi í fita. Ɲɔi amau í kasãm hee inɛ nkpɔ í ni í kui.
27 Amma Jesu í mu awɔɛ í dedeɛ nɔ amau í leekĩ.
28 Si anyiɛ Jesu í lɔ kpasẽ gɔ, nŋu do mɔcɔɛ ŋa aŋa duusɔ̃ɔ. Ɲɔi mɔcɔɛ ŋau à beeɛ à ni, na mii í ce awa a

kù yɔkɔ a kù lele inɛi inɔɔkou.
29 Ŋɔi Jesu í jɛ nŋa í ni, do kutɔɔ nŋu akãi aa yɔkɔ
i nyaò dimii inɛi inɔɔkou bɛ ŋa.

Jesu í nyi wa fɔ idei ikuɛ do kujɩ̀ɛ má
(Cɔ Matie 17:22-23; Luku 9:43b-45)

30 Si anyiɛ, Jesu do mɔcɔɛ ŋa à nɛ hai bɛ nɔ à koo
à dabii dabii si ilɛi Galilee. Wee Jesu kù bi inɛ ŋa a
mà bii nŋu í wa,
31 domi wa kɔ mɔcɔɛ ŋau si cio nɔ í sõ ŋa í ni, aa
mu amu Amai Amanɛ a daa inɛ ŋa si awɔ. Aa kpam,
amma si ajɔ mɛɛtasia an jɩ̀ hai si balɛ má.
32 Amma mɔcɔɛ ŋau a kù gbɔ yaasei ideu, nɔ à waa
ce njoi ku beeɛ.

Yooi í jɛ inɛ ngbo
(Cɔ Matie 18:1-5; Luku 9:46-48)

33 Ŋɔi à to wa Kapɛranumu. Waati iyi à to kpasẽ
ŋɔi Jesu í bee mɔcɔɛ ŋa í ni, kakɔɔi mii ì waa ce wa
si kpãau bɛ ŋa.
34 Ŋɔi à coko, domi hai kpãa à waa ce kakɔɔ wai
aŋa duusõɔ a ba a mà inɛ iyi í jɛ inɛ ngbo.
35 Ŋɔi Jesu í buba, nɔ í kpe amanɛ maateeji ŋau í
sõ ŋa í ni, inɛ iyi wa bi nŋu ku jɛ inɛ sinte, lafɛ̃ɛi á jɛ
inɛi ankãanyii inɛ fei nɔ ku jɛ woo ce icɛi inɛ fei.
36 Ŋɔi í so ama keeke gɔ í leekɩ̀ɛ si anini nŋa, nɔ í
so amau si ikpaɛ, í bɛi í sõ ŋa í ni,
37 inɛ iyi í gba ama keeke bɛi inɛ ihẽ na irim, amui
í gba. Inɛ mɔ iyi í gbam, kù jɛ amu akãi í gba, inɛ iyi
í bɛm wai í gba.

Inɛ iyi kù jɛ mbɛɛ nwa inɛ nwai
(Cɔ Luku 9:49-50)

38 Ŋɔi Zãa í sɔ̃ɔ í ni, Mɛɛtu, à yɛ inɛ gɔ iyi í ya maa
lele inɛi inɔɔko ŋa do iriɛ, nɔ à kɔa domi kù waa tooɛ
kù jɛ inɛ nwa.
39 Amma Jesu í jɛaa í ni, i maà kɔa ŋa. Inɛ gɔ kaa
yɔkɔ ku ce maamaake do irim nɔ bii í tɛkɛɛ gbakã ku
fɔ laalɔm má.
40 Do ntɔ, inɛ iyi kù jɛ mbɛɛ nwa inɛ nwai.
41 Ntɔ ntɔ, inɛ iyi í mu nŋɛ inyi ku mɔ na irim, si
na iyi í jɔ̀ ì jɛ titom ŋa, lafɛ̃ɛ kaa kua ribaɛ pai.

Idei dulum
(Cɔ Matie 18:6-9; Luku 17:1-2)

42 Ŋɔi Jesu í sɔ̃ ŋa má í ni, inɛ iyi í dasi inɛ akãi
ama keeke ŋa iyi à dasim naanɛu ihɛ̃ kurara, í tia a
dĩa lafɛ̃ɛ alɔ gɔ si kɔ̃ɔɛ, nɔ a sɔsiɛ si tenku.
43 Bii í jɛ awɔ akãɛi wa dasiɛ kurara, buu. Á tia i
lɔ si kuwɛɛ iyi ci ya tã do awɔ akã do iyi aa nɛ awɔ
minji fei nɔ i lɔ si inyai wahala si ina iyi ci ya ku. [
44 Tengi bɛ kokoo ku ŋɔ ara ŋa a kaa ku nɔ inau
mɔ kaa ku.]
45 Bii í jɛ kutɛ akãɛi wa dasiɛ kurara, buu. Á tia i
lɔ si kuwɛɛ iyi ci ya tã do kutɛ akã do iyi aa nɛ kutɛ
minji fei nɔ i lɔ si inyai wahala. [
46 Tengi bɛ kokoo ku ŋɔ ara ŋa a kaa ku nɔ inau
mɔ kaa ku.]
47 Nɔ bii í jɛ iju akãɛi wa dasiɛ kurara, nyaa. Á tia
i lɔ si bommai Ilaaɔ̃ do iju akã do iyi aa nɛ iju minji
fei nɔ i lɔ si inyai wahala.
48 Tengi bɛ kokoo ku ŋɔ ara ŋa a kaa ku nɔ inau
mɔ kaa ku.
49 Ntɔ ntɔ si bɛi à ya fãsi iŋa fei imu, bɛɛbɛ mɔi inɛ
fei à yɛ ijuukpã iyi í yɛ bɛi ina ku cɔ laakaɛ.

50 Imu mii ncɛɛi, amma bii didɔ̃i imu í ku, mii aa
dasi i jɔ̀ ku dɔ̃ má ŋa.
51 Iŋɛ fei í sɩ̀a i yɛ bɛi imu ŋa, i maa gbɔ si njɛ ŋa.

10

Jesu wa fɔ idei njɛ ku kɔi abo do mɔkɔ
(Cɔ Matie 19:1-12; Luku 16:18)

1 Ŋɔi Jesu í nɛ hai bɛ í bɔ ilɛi Zudee. Si anyiɛ nɔ í
kua í bɔ ikpa icei idoi Zuudɛ̃ɛ. Ŋɔi zamaa gɔ í tɔtɔɔ
kɔkɔɛ má, ŋɔi í lɔsi ku kɔ nŋa si cioi idei Ilaaɔ̃ si bɛi í
nɛ dɔ̃ɔnɛɛi ku ce.
2 Ŋɔi Farisi gɔ ŋa à naa bi tɛɛ ku ba a cɔ laakaɛ, nɔ
à beeɛ bii í jɛ amanɛ í nɛ kpãa ku kɔsi aboɛ.
3 Ŋɔi Jesu í jɛ nŋa í ni, si ideu bɛ, wooda yoomai
Moizi í kɔ nŋɛ wo.
4 Ŋɔi à ni, Moizi í ni, bii ì waa kɔsi aboɛ aa ceaa tiai
njɛ ku kɔ i bɛi i kɔsiɛ.
5 Ŋɔi Jesu í sɔ̃ ŋa í ni, na idɔ ku le nŋɛi í jɔ̀ Moizi í
kɔ nŋɛ bɛɛbɛ.
6 Amma hai sinte, waati iyi Ilaaɔ̃ í taka andunya, í
ce inɛmɔkɔi do inaabo.
7 Na nŋu, mɔkɔ á jɔ̀ iyeò baaɛ nɔ nŋu do aboɛ a maa
wɛɛ
8 nɔ aŋa minji fei a baa a jɛ ara akã. Si bɛɛbɛ a kù
jɛ aŋa minji má, ara akã dei à jɛ.
9 Na nŋu, amanɛ ku nɛ ku fɛɛfɛ mii iyi Ilaaɔ̃ í tɔtɔɔ.
10 Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tã ŋɔi à bɔ kpasɛ̃ nɔ mɔcɔɛ ŋau à
waa beeɛ ide si ide akãu má.
11 Ŋɔi Jesu í sɔ̃ ŋa í ni, inɛ iyi í kɔsi aboɛ nɔ í so
mmuɛ dulum nii í ce bi abo sinteu si na iyi í jɔ̀ í ce
sakara.
12 Bɛɛbɛ mɔi bii inaabo í kɔ mɔkɔɛ nɔ í so mɔkɔ titɔ̃
í ce sakarai.

Jesu í weea ama keeke ŋa
(Cɔ Matie 19:13-15; Luku 18:15-17)

13 Ŋɔi inɛ ŋa à gbã ama keeke ŋa à naaa Jesu wa ku
lu ŋa. Amma mɔcɔɛ ŋau à waa lasi inɛ ŋa iyi à naaò
ŋa wa.
14 Iyi Jesu í yɛ mii iyi à waa ceu, ŋɔi idɔɛ í kõ, í sõ ŋa
í ni, i jɔ̀ amu ŋau a naa bi tom, i maà ganji ŋa. Domi
Ilaaõ í jɛ ilaalui inɛ ŋa iyi à jɔ ŋa.
15 Ntɔ ntɔ, inɛ iyi kù waa sũa Ilaaõ iri ilɛ bɛi ama
keeke, Ilaaõ kaa jɛ ilaalui lafɛ̃ɛ pai.
16 Ŋɔi í so amu ŋau si ikpaɛ í lesi aŋa fei awɔ, nɔ í
wee nŋa.

Idei ilu fia gɔ
(Cɔ Matie 19:16-30; Luku 18:18-30)

17 Ŋɔi Jesu í dasi kpãa. Iyi wa nɛ, ŋɔi inɛ gɔ í sɛi wa
í naa í gulɛ si wajuɛ í ni, Mɛɛtu, awɔ inɛ ncɛɛ, mii an
ce n baò kuwɛɛ hai tã.
18 Ŋɔi Jesu í beeɛ í ni, na mii í ce ì waa kpem inɛ
ncɛɛ. Inɛ gɔ kù wɛɛ iyi í jɛ ncɛɛ bii kù jɛ Ilaaõ nŋu akã.
19 Ì mà sãa sãa mii iyi wooda í ni. Mii iyi wooda í
ni wee, maà kpa inɛ, maà ce sakara, maà ce ile, maà
jɛa inɛ gɔ sɛɛda ibo, maà takii inɛ gɔ, jirima iyeò baaɛ.
20 Nɔ inɛɛu í ni, Mɛɛtu, ṅ wa n jirima iyi bɛ fei tã
hai keekem.
21 Ŋɔi Jesu í cɔ inɛɛu do kubi nɔ í ni, í gbeɛ mii akã.
Koo i ta mii iyi ì nɛ fei nɔ i kpɛ̃a ilu are ŋa fiau. Bii ì
ce bɛɛbɛ aa ba amani jiida lelei Aõ. Si anyiɛ nɔ i naa
i toom.
22 Ide iyi Jesu í fɔu kù dõa inɛɛu si. Nɔ si bɛi í jɛ ilu
amani nla nla ŋɔi í sinda wa nɛ do inɔ ku fɔ.
23 Ŋɔi Jesu í cɔ inɛ ŋa iyi à kaakoɛu nɔ í sõ mɔcɔɛ
ŋa í ni, á gaabu hee ku caa ilu fia ku jɛsi Ilaaõ ku jɛ
ilaaluɛ.

24 Ŋɔi mɔcɔ ŋau à biti do ide iyi Jesu í fɔu. Nɔ Jesu
í ni má, kpaasim ŋa, á gaabu hee ku caa inɛ ku jɛsi
Ilaaɔ̃ ku jɛ ilaaluɛ.
25 Í faalaa kpookpo ku lɔ si iwoi abɛɛ do iyi ilu
amani á jɛsi Ilaaɔ̃ ku jɛ ilaaluɛ.
26 Ŋɔi mɔcɔɛ ŋau à biti hee í caa nɔ à bee njɛ à waa
ni, bii bɛɛbɛi nɔ yooi á ba faaba.
27 Ŋɔi Jesu í cɔ ŋa tii, nɔ í ni, bi amanɛ ŋai kaa ce,
amma bi Ilaaɔ̃ á ce, domi Ilaaɔ̃ ci ya mɔngɔ ngɔgɔ.
28 Ŋɔi Piɛɛ í sɔ̃ɔ í ni, wee, à jɔ̀ mii fei tã à waa tooɛ.
29 Ŋɔi Jesu í ni, ntɔ ntɔ, inɛ iyi í jɔ̀ kpasɛ̃ɛ wa,
walakɔ igbãɛ ŋa walakɔ ifɔɛ ŋa walakɔ wecĩɛ ŋa,
walakɔ iyeò baaɛ, walakɔ amaɛ ŋa, walakɔ ikoɛ ŋa
na irim do na laabaau jiidau,
30 baa hai si andunyau ihɛ̃ á ba mii ŋau bɛ fei ikɔ
cĩɔ. Á ba kpasɛ̃ ŋa, do igbã do ifɔ ŋa do wecĩ ŋa, do
iye ŋa, do amu ŋa, do iko ŋa, nɔ si antaɛ á ba wahala
mɔ má. Nɔ ala á ba kuwɛɛ iyi ci ya tã.
31 Amma inɛ ŋa iyi à jɛ inɛi waju ŋa si nsɛi, nkpɔ
nŋa á na ku jɛ inɛi anyi ŋa nɔ inɛi anyi ŋa mɔ aa na a
jɛ inɛi waju ŋa.

Jesu wa fɔ idei ikuɛ do kujĩɛ isɛ gbɛɛtasia
(Cɔ Matie 20:17-19; Luku 18:31-34)

32 Nɔ Jesu do mɔcɔɛ ŋa à dasi kpãa má, nŋu takaɛ
wa cua nŋa. À waa bɔ Zeruzalɛmu. Ŋɔi njo í mu
mɔcɔɛ ŋau nɔ inɛ mmu ŋa iyi à waa too anyi nŋau,
zigi nŋa í da. Ŋɔi Jesu í nya mɔcɔ maateeji ŋau ikã í
lɔsi ku sɔ̃ ŋa mii iyi á na ku ba nŋu.
33 Í ni, wee à waa bɔ Zeruzalɛmu. Bɛi aa mu amu
Amai Amanɛ a dasim awɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ̃
ŋa do woo kɔ inɛ ŋa si wooda ŋa. Aa yɛ taalem a ni
a kpam. Si anyiɛ nɔ a dasim si awɔi dimi mmu ŋa,

34 aa yaakom nɔ a tusim antɔ, aa tɛɛm kpɔtɔɔ, nɔ a kpam. Nɔ si ajɔ mɛɛtasia an jĩ má hai si balɛ.

Kutɔɔi Zaaki do Zãa
(Cɔ Matie 20:20-28)

35 Ŋɔi Zaaki do Zãa, amai Zebedee ŋa, à bɔ bi Jesu à sõɔ à ni, Mɛɛtu, à waa bi i ce nwa mii iyi à waa tɔɔɛ.
36 Nɔ í bee ŋa í ni, mii ì bi n ce nŋɛ ŋa.
37 Ŋɔi à jɛaa à ni, waati iyi aa na i jɛ bomma do amboe, jò ka buba inɛ akã awɔ njɛɛ, inɛ akã mɔ awɔ cangaɛ.
38 Nɔ Jesu í ni, i kù mà mii iyi ì waa tɔɔm ŋa mɔm. Aa yɔkɔ i temuaò ijuukpã iyi an yɛ ŋa? Zaka bɛi inɛ ŋa aa kpãm iju á caa. Aa jɛsi aa ce nŋɛ dimiɛ ŋa?
39 Nɔ à ni aŋa aa yɔkɔ. Nɔ í sõ ŋa má í ni, ntɔi, aa yɛ ijuukpã iyi an yɛ ŋa. Zaka bɛi inɛ ŋa aa kpãm iju, bɛɛbɛi aa cea iŋɛ mɔ.
40 Amma kù jɛ amui an cica inɛ ŋa iyi aa buba canga do njɛm. Bi ku bubau bɛ, inɛ ŋa iyi à cea sɔɔluɛ, aŋai aa buba si.

41 Ŋɔi mɔcɔ mɛɛwa ŋau à gbɔ ideu nɔ idɔ nŋa í kõò Zaaki do Zãa.
42 Ŋɔi Jesu í kpe ŋa í ni, iŋɛ mɔ ì mà ŋa si andunyau ihẽ ilaalu ŋa à ya maa taa inɛ nŋa ŋa gbugbãi. Nɔ inɛ ngbo ŋa mɔ a maa nyisi yiiko nŋa.
43 Amma bi tu ŋɛ kaa ce bɛɛbɛ. Inɛ nŋɛ iyi wa bi nŋu ku jɛ inɛ ngbo, nŋui á jɛ woo ce nŋɛ icɛ.
44 Bɛɛbɛ mɔi inɛ iyi wa bi nŋu ku jɛ woo cua nŋɛ, nŋui á jɛ arui inɛ fei.
45 Bɛɛbɛ mɔi baa amu Amai Amanɛ n kù naa inɛ ŋa a ceem icɛ, amma amui an ce nŋa icɛ, nɔ n na kuwɛɛm n yaò inɛ nkpɔ hai si dulum.

Jesu í jɔ̀ fɛɛju gɔ iyi à ya kpe Baatimee í yɛ ilu
(Cɔ Matie 20:29-34; Luku 18:35-43)

46 Si isɛɛnɛu Jesu do mɔcɔɛ ŋa à to Zeriko nɔ à waa
fita hai bɛ. Waati iyi à waa fitau zamaa nla gɔ wa too
ŋa. Wee fɛɛju woo bara gɔ iyi à ya kpe Baatimee,
amai Timee, wa buba itĩ kpãa wa bara.
47 Iyi í gbɔ à ni Jesu inɛi Nazarɛtiui wa lɔ, ŋɔi í wasi
ku dõ anu wa ni, Jesu, tɔkui Davidi, ce araarem.
48 Nɔ inɛ nkpɔ wa la siɛ à waa ni ku coko. Amma
bɛ́i à waa ni ku cokou, bɛɛbɛ mɔi í ya dõ anu hee lele
ku maa ni, tɔkui Davidi, ce araarem.
49 Ŋɔi Jesu í leekĩ í ni a kpoo wa. Nɔ à kpe fɛɛjuu
wa à sɔ̃ɔ à ni, maà jɔ̀ inɔɛ ku fɔ, dede wa. Jesu wa
kpeɛ.
50 Ŋɔi fɛɛjuu í nyɔ kumbooɛ í dede gbakã í koo bi
Jesu.
51 Nɔ Jesu í beeɛ í ni, mii ì bi n ceeɛ. Ŋɔi fɛɛjuu í
jɛaa í ni, Mɛɛtu, ṅ bi n yɛ ilui.
52 Nɔ Jesu í sɔ̃ɔ í ni, koo. Naanɛɛ í faabaɛ.
Ŋɔi gbakã í yɔkɔ í yɛ ilu, nɔ í too Jesu si isɛɛnɛɛu.

11

Jesu wa lɔ inɔ ilu Zeruzalɛmu
(Cɔ Matie 21:1-11; Luku 19:28-40; Zãa 12:12-19)

1 Jesu do mɔcɔɛ ŋa à maai Zeruzalɛmu wa. À wa
tengii Bɛtifaze do Betani, nɔ à to Geetei Olivie ŋau.
Ŋɔi Jesu í bɛ mɔcɔ minjiɛ gɔ ŋa,
2 í sõ ŋa í ni, i bɔ ilu iyi í wa waju nŋɛu bɛ. Bii ì lɔ
iluu gbakã ŋa aa yɛ ama gbankɛlɛ gɔ wa so bɛ iyi inɛ
gɔ kù gũu titã. I fũu nɔ i naam wa ihẽ ŋa.
3 Bii inɛ gɔ í bee ŋɛ í ni, na mii í ce ì waa fũu ŋa, i
ni Lafẽɛi í nɛ bukaataɛ nɔ á sindo wa ihẽ nsɛi.

4 Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í tã ŋɔi inɛ ŋau à koo. Nɔ à ba
ama gbankɛlɛu wa so si andɛi ile gɔ itĩ kpãa, ŋɔi à
fũu wa.
5 Nɔ si inɔi inɛ ŋa iyi à wa bɛu inɛ gɔ ŋa à bee ŋa
à ni, mii ì waa ce bɛ ŋa. Bɛirei í ce ì waa fũ ama
gbankɛlɛu ŋa.
6 Ŋɔi à jɛ nŋa si bɛi Jesu í fɔu wo. Nɔ inɛ ŋau à jɔ̀ à
nɛò.
7 Ŋɔi à naaa Jesu ama gbankɛlɛu wa. Nɔ à tɛ́ si ibɔ
nŋa ŋa Jesu í bɛi í gũ antaɛ í buba si.
8 Ŋɔi inɛ nkpɔ gɔ ŋa à tɛ jaaɛ nŋa ŋa si kpãa, inɛ gɔ
ŋa mɔ à da wua ŋa wa hai iko ŋa à waa tɔɔ si kpãau.
9 Inɛ ŋa iyi à waa cua Jesu do inɛ ŋa iyi à waa tooɛ
fei à wasi ku dõ anu à waa ni, à waa saabuɛ. Aõ Lafɛ̃ɛ
ku weeɛ, awɔ iyi ì waa naa do iriɛ *.
10 Ilaaõ ku weea bomma iyi wa naa. Ku weea
bommai Davidi, bala nwa. Ka saabu Ilaaõ hee lele.
11 Ŋɔi Jesu í to Zeruzalɛmu, í koo í lɔ bantumai
kpasɛ̃i Ilaaõ. Ŋɔi í cɔ mii fei í kaakoɛ. Iyi í yɛ idũ wa
dũ ŋɔi í bɔ Betani do mɔcɔ maateeji ŋau.

Jesu í ceekpe jĩi ndii figi
(Cɔ Matie 21:18-19)

12 Iju kumáɛ Jesu do mɔcɔɛ ŋa à waa nɛ hai Betani
ku ba a bɔ Zeruzalɛmu má. Ŋɔi ari wa kpa Jesu.
13 Nɔ í hõnnɛ jĩi ndii figi gɔ do wuaɛ ŋa. Ŋɔi wa bɔ
ku cɔ mà á ba siɛ iso. Amma iyi í to kɔkɔɛ í ba wee
wua ŋai fei domi kù jɛ waatii kusoi figi.
14 Ŋɔi í sõ jĩi nɔu í ni, inɛ gɔ kaa jɛ isoɛ má ajɔ kãma.
Nɔ mɔcɔɛ ŋau à gbɔ ideu.

---

* **11:9** à waa saabuɛ do feei gɛrɛki hozanai à ya ni.

Jesu í wa bantumai kpasɛ̃i Ilaaõ
(Cɔ Matie 21:12-17; Luku 19:45-48; Zãa 2:13-22)

15 Waati iyi à to Zeruzalɛmu Jesu í bɔ bantumai
kpasɛ̃i Ilaaõ. Nɔ í lɔsi ku lele woo ta iwò ŋa do woo
ra iwo ŋa iyi à wa bɛ. Í fuka fuka taabui woo kpaasi
fia ŋa do kitãi woo ta ankasiidi ŋa.
16 Kù jɛ inɛ kãma ku so aso gɔ si inɔ bantumai
kpasɛ̃i Ilaaõ bɛ.
17 Ŋɔi í sinti ku kɔ inɛ ŋau si cio í ni, à kɔɔ à ni, Ilaaõ
í ni ilei nŋu ile bi ku tɔɔi inɛ feii á jɛ. Amma iŋɛ wee
ì coo bi ku tɔtɔɔi ile ŋa.
18 Iyi inɛ ngboi woo weei Ilaaõ ŋa do woo kɔ inɛ
ŋa si wooda ŋau à gbɔ ideu bɛ, ŋɔi à waa dɛ kpãa iyi
aa kpaò Jesu, domi à waa ce njoɛ si na iyi í jɔ̀ zamaau
fei í biti do saabui cioɛ.
19 Iyi alɛ í lɛ ŋɔi Jesu do mɔcɔɛ ŋa à fita hai inɔ iluu.

Idei Jesu do ji̍i ngbɛ
(Cɔ Matie 21:20-22)

20 Ŋɔi à waa lɔ daakɔ, nɔ à yɛ ji̍i ndii figiu í gbɛ hee
do icãɛ ŋa fei.
21 Wee Piɛɛ wa ye gigii mii ŋa iyi í tako í ceu, ŋɔi í
sõ Jesu í ni, Mɛɛtu, cɔ ji̍i iyi ì ceekpeu í gbɛ.
22 Ŋɔi Jesu í sõ mɔcɔɛ ŋa í ni, i dasi Ilaaõ naanɛ ŋa.
23 Ntɔ ntɔ, bii inɛ gɔ í sõ iri kutau ihɛ̃ í ni, dede hai
bɛ i koo i dasi tenku nɔ kù waa sika sika si idɔɛ, bii í
dasi naanɛ, bɛɛbɛ mɔi á ce.
24 Na iyi ihɛ̃i ṅ wa n sõ ŋɛ, mii iyi ì waa tɔɔ si kutɔɔ
nŋɛ fei, i dasi naanɛ iyi ì baa tã ŋa nɔ bɛɛbɛ mɔi á ce
nŋɛ.
25 Waati iyi ì dede ì leeḱi ì waa bi i ce kutɔɔ ŋa, bii
ì nɛ ide gɔ do inɛ gɔ ŋa i kpa idei kurara iyi í wa si

gãmɛi iŋɛò ŋa titã ku ba Baa nŋɛ mɔ iyi í wa lele ku kpa idei dulum du ŋɛ. [
26 Amma bii iŋɛ taka nŋɛ i kù waa kpa idei kurara iyi inɛ ŋa à ce nŋɛ, Baa nŋɛ mɔ iyi í wa lele kaa kpe idei kurara nŋɛ.]

Hai iwoi yiikoi Jesu wa naa
(Cɔ Matie 21:23-27; Luku 20:1-8)

27 Ŋɔi à nyi à bɔ Zeruzalɛmu má. Iyi Jesu wa dabii si bantumai kpasẽi Ilaaɔ̃ ŋɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ̃ ŋau do woo kɔ inɛ ŋa si wooda ŋau do inɛ ngbo ŋau à naa bi tɛɛ,
28 à beeɛ à ni, mii ŋa iyi ì waa ceu ihẽ, yooi í naɛ kpãa iyi ì waa cooò. Do yiikoi yooi ì waa cooò.
29 Ŋɔi Jesu í jɛ nŋa í ni, amu mɔ an bee ŋɛ ide gɔ. Bii ì yɔkɔ ì jɛɛm ŋa, an sõ ŋɛ inɛ iyi í nam yiiko ǹ wa n ceò mii ŋau ihẽ.
30 Hai iwoi Zãa í ba yiiko iyi í dasiò inɛ ŋa inyi. Hai bi Ilaaɔ̃ de, ma hai bi amanɛ ŋa. I jɛɛm ŋa.
31 Nɔ à busi njɛ à waa ni, bɛirei aa ka jɛaa. Nsɛi nɔɔ, bii à jɛaa à ni hai bi Ilaaɔ̃i, á bee wa bɛirei í ce a kù dasi Zãa naanɛ.
32 Bii à nɔ à ni hai bi amanɛ ŋai, to. Wee à fɔ bɛɛbɛi si na iyi í jɔ̀ à waa ce njoi zamaau, domi zamaau fei í jɛsi iyi Zãa waliii kam kam.
33 Ŋɔi í jɔ̀ à jɛa Jesu à ni, a kù mà. Nɔ Jesu mɔ í sõ ŋa í ni, to, debɛi amu mɔ, n kaa n sõ ŋɛ yiikoi inɛ iyi ǹ wa n ceò mii ŋau ihẽ.

12

Məndai gaanɔɔma laalɔ ŋa
(Cɔ Matie 21:33-46; Luku 20:9-19)

1 Si anyii nŋu, Jesu í lɔsi ku sɔ̃ ŋa ide do mɔnda. Í
ni, inɛ gɔ í ce ikoɛ, í lɔ si j̃ii ndii rezɛ̃ɛ ŋa nɔ í ce kaa í
kaakoɛò. Nɔ í ce bi ku fɔ̃ inyii isoɛ. Nɔ í cã tafa bii ku
degbe ikou. Ŋɔi í so gaanɔɔma ŋa í dasi ŋa si ikou a
maa logooɛ, í bɛi í bɔ ilu koo kpɛ bɛ.
2 Waati iyi j̃ii nɔu í so í to ku ka ŋɔi í bɛ woo ce icɛ
gɔ bi gaanɔɔma ŋau koo gba iyi í jɛ ti nŋu wa.
3 Ŋɔi à muu à cãa nɔ à leleɛ í nɛ awɔ ngbɛ.
4 Nɔ ilu ikou í bɛ woo ce icɛ mmu má bi tu ŋa. Ŋɔi
à bu nŋu mɔ nɔ à cãa si iriɛ.
5 Nɔ í bɛ amanɛ mɛɛtasia nɔ à cãa à kpaa. Bɛɛbɛi à
cea inɛ nkpɔ má. À cã inɛ gɔ ŋa nɔ à kpa inɛ gɔ ŋa mɔ.
6 Nsɛi í gbe ama abíi ilu ilɛu iyi í bi jiida jiida. Nŋui
í bɛ do ankãanyi í ni, aa jirima amam.
7 Amma waati iyi amaɛu wa to, woo ce icɛ ŋau à
fɔ aŋa duusɔ̃ɔ à waa ni, i cɔ inɛ iyi á na ku jɛ tubuu.
Ka kpaa nɔ tubuu ku baa ku jɛ tu wa.
8 Ŋɔi à muu à kpaa nɔ à soo à koo à nyɔɔ do alalai
kaau.
9 Ŋɔi Jesu í ni, to, bɛbɛi bɛirei ilu ikou takaɛ á ce
nŋa. Á koo ku kpa ŋai nɔ ku dɛ inɛ mmu ŋa ku dasi
ŋa ikou.
10 To, i kù cio kukɔi idei Ilaaɔ̃u ŋa tengi bii í ni,
Kuta iyi woo ma ŋa à kɔsiu
Nŋui í baa í jɛ kuta sintei icui ileu.
11 Aɔ̃ Lafɛ̃ɛi í coo, nɔ í mu wa biti.
12 Iyi Jesu í fɔ bɛɛbɛ í tã ŋɔi inɛ ngboi Zuifu ŋau
à waa dɛ Jesu ku mu, domi à mà na irii aŋai í kpa
mɔndau. Amma si bɛi à waa ce njoi zamaau, ŋɔi í jɔ̀
à jɔ̀ɔ à nɛ.

Fiai lɛmpoo ku sã
(Cɔ Matie 22:15-22; Luku 20:20-26)

13 Ɲɔi inɛ ngboi Zuifu ŋau à bɛ Farisi gɔ ŋa do inɛi
Herodu gɔ ŋa bi Jesu a koo a lea taai ide.
14 Iyi à to bi tɛɛ nɔ à sɔ̃ɔ à ni, Mɛɛtu, à mà iyi ì ya fɔ
ntɔ. Bɛɛbɛ mɔi i kù waa ce njoi inɛ gɔ, domi i ci ya cɔ
ijui amanɛ ŋa, amma ì waa kɔ inɛ ŋa si idei Ilaaɔ̃ do
ntɔ. Í sĩa ka sãa ilaalu Sezaa fiai lɛmpoo? Mà ka maà
sãa.
15 Amma Jesu í mà muafiti nŋa, nɔ í ni, bɛirei í ce
ì waa leem taai ide ŋa. I naam kpɛkɛlɛ akã wa n cɔ
ŋa.
16 Ɲɔi à naa akã wa. Nɔ Jesu í bee ŋa í ni, fotooi
yooi í wa si kpɛkɛlɛu ihɛ̃ nɔ irii yooi à kɔ si. Ɲɔi à
jɛaa à ni, ti Sezaai.
17 Ɲɔi Jesu í sɔ̃ ŋa í ni, to, i sãa Sezaa iyi í jɛ tɛɛ ŋa.
Nɔ i sãa Ilaaɔ̃ mɔ iyi í jɛ tɛɛ ŋa. Ɲɔi inɛ ŋa à biti ntɔ
ntɔ do yaase bɛi í fɔò ide.

Idei kujĩi iku ŋa
(Cɔ Matie 22:23-33; Luku 20:27-40)

18 Ɲɔi Sadusi gɔ ŋa à naa bi Jesu. Aŋai à ya maa ni
iku ŋa a kaa jĩ. Iyi à to wa bi Jesu ŋɔi à beeɛ à ni,
19 Mɛɛtu, tako wo Moizi í kɔ̀ nwa í ni, bii inɛ gɔ í
ku í jɔ̀ aboɛ, nɔ nŋu do aboɛu a kù nɛ ama, ifɔɛ ku so
jaaɔ̃u ku ba ku bía igbãɛ ama.
20 Wee, inɛ mɛɛje gɔ ŋa à wɛɛ iyi à jɛ amai baa akã.
Igbã nŋa í so abo nɔ í ku, nŋu do aboɛ a kù nɛ ama.
21 Ɲɔi inɛ minjisiau í so jaaɔ̃u nɔ nŋu mɔ í ku, kù
ba ama. Ɲɔi inɛ mɛɛtasiau mɔ í ce bɛɛbɛ má.
22 Nɔ aŋa mɛɛje iyi à so abou fei à kú, baa inɛ akã
nŋa kù ba ama. Si anyi nŋa, ŋɔi abou mɔ í na í ku.
23 To, ajɔ iyi iku ŋa aa na a jĩ, aboi yoo nŋai á jɛ, si
bɛi aŋa mɛɛjeu fei à soo aboi.

24 Ŋɔi Jesu í jɛ nŋa í ni, ì waa rara ŋai si na iyi í jɔ̀ i
kù mà gbugbãi Ilaaɔ̃ ŋa hee ma jɛ mii iyi kukɔi ideɛ
wa fɔ.
25 Ntɔ ntɔ, si waati iyi iku ŋa aa na a jĩ, waati bɛɛbɛ
inɛmɔkɔ do inaabo ŋa a kaa so njɛ má, amma aa yɛi
bɛi amaleka ŋa.
26 Iyi í jɛ ti idei kujĩi iku ŋa, Moizi í kɔ si tiaɛ tengi
bii wa fɔ idei ama jĩi nɔu. Tengi bɛi Ilaaɔ̃ í sɔ̃ɔ ide
gɔ. Í ni nŋu Aɔ̃ Lafɛ̃ɛi Aburahamui, do ti Izaaki, do
ti Zakɔbu. I kù cio ideu bɛ ŋa?
27 Bii Ilaaɔ̃ í ni nŋu í jɛ Lafɛ̃ɛi inɛ gɔ ŋa iyi à kú,
iyi bɛ wa nyisi iyi inɛ ŋau à wɛɛ baa bii à ku. Ntɔ
ntɔ, Ilaaɔ̃ kù jɛ Lafɛ̃ɛi iku ŋa, Lafɛ̃ɛi inɛ ŋa iyi à wɛɛi.
Debɛi i kù yɛ iyi ì wa si kurara nla nla ŋa?

Wooda iyi í re
(Cɔ Matie 22:34-40; Luku 10:25-28)

28 Ŋɔi inɛ akãi woo kɔ inɛ ŋa si wooda ŋau í gbɔ à
waa ce kakɔɔu. Í yɛ iyi Jesu í jɛa Sadusi ŋau í ce ncɛɛ.
Ŋɔi í bɔ bi Jesu í beeɛ í ni, si wooda ŋau fei yoomai
í re.
29 Ŋɔi Jesu í jɛaa í ni, wooda iyi í reu wee. I de itĩ i
gbɔ, iŋɛ inɛi Izirɛli ŋa. Ilaaɔ̃ Lafɛ̃ɛ nwa, nŋu akãi í jɛ
Lafɛ̃ɛ.
30 Bi Aɔ̃ Lafɛ̃ɛɛ do idɔɛ fei, do lasabuɛ fei, do
gbugbãɛ fei.
31 Minjisiau wee. Bi inɛ mmu ŋa bɛi ì bi araɛ.
Wooda gɔ kù wɛɛ iyi í re bɛɛbɛ má.
32 Ŋɔi woo kɔ inɛ ŋa si woodau í sɔ̃ Jesu í ni, í sĩa
Mɛɛtu. Ide iyi ì fɔu ntɔi. Ilaaɔ̃ akãi í wɛɛ, nɔ Lafɛ̃ɛ gɔ
kù wɛɛ má bii kù jɛ nŋu akãu.
33 Amanɛ ku bi Ilaaɔ̃ do idɔɛ fei, do lasabuɛ fei, do
gbugbãɛ fei, nɔ ku bi inɛ ŋa bɛi í bi araɛ, inɛ nŋu bɛi

í sĩa í re kuwee iyi à ya jo si ina fei sãa sãa do kuwee
ŋa iyi à gbe fei.
34 Iyi Jesu í yɛ í jɛ do lasabu jiida, ŋɔi í sõɔ í ni, í gbe
keeke i jɛsi Ilaaõ ku jɛ ilaaluɛ.
Si anyii nŋu, inɛ kãma kù jɛ ku bee Jesu ide gɔ má.

Davidi do inɛ iyi Ilaaõ í cica
(Cɔ Matie 22:41-46; Luku 20:41-44)

35 Si anyii nŋu, Jesu í wasi ku kɔa inɛ ŋa si cio inɔ
bantumai kpasẽi Ilaaõ nɔ í bee ŋa í ni, bɛirei í ce woo
kɔ inɛ ŋa si wooda ŋau à ni inɛ iyi Ilaaõ í cicau tɔkui
ilaalu Davidii.
36 Davidi takaɛ í fɔ do gbugbãi Hundei Ilaaõ í ni,
Aõ Lafẽɛ í sõ Lafẽɛm í ni,
Buba si awɔ njɛm,
Hee n ce mbɛɛɛ ŋa bi ku lesi isɛɛ.
37 Nɔ Jesu í ni má, to, bii Davidi takaɛ wa kpoo Lafẽɛ,
bɛirei á ce ku jɛ tɔkuɛ má.

I mu ara nŋɛ do woo kɔ inɛ ŋa si wooda ŋa
(Cɔ Matie 23:1-36; Luku 20:45-47)

Nɔ zamaa nkpɔ gɔ wa gbɔ idei Jesu do inɔ didõ.
38 Wa sõ ŋa si cioɛu wa ni, i mu ara nŋɛ do woo
kɔ inɛ ŋa si wooda ŋau, aŋa iyi à ya bi a maa dabii
do jaba ŋau nɔ à bi inɛ ŋa a ya ce aŋa fɔɔ do jirima si
bantuma.
39 À ci ya bi kaa kitãi inɛ ngbo ŋa ile bi ku ce
kutɔtɔɔ, do inya sinte bi ku ce jingau ŋa.
40 À ya takii jaaõ ŋa a gba mii ndu ŋa ŋa fei, nɔ à
ya maa ce kutɔɔ sisɔ ku ba a yɛ ŋa nŋu akã. Na ŋɔi í
jɔ̀ ijuukpã nŋa á la ku caa.

Idei fia iyi abo jaaõ gɔ í dasi
(Cɔ Luku 21:1-4)

41 Ŋɔi Jesu í koo í buba kɔkɔi kpakoi kɔlɛtiu wa cɔ
bɛi inɛ ŋa à waa dasi fia. Ilu fia gɔ ŋa à dasi fia nkpɔ.
42 Ŋɔi jaaɔ̃ ilu are gɔ mɔ í naa, ŋɔi í dasi kpɛkɛlɛ
keeke minji gɔ ŋa iyi kù re baa dala.
43 Ŋɔi Jesu í kpe mɔcɔɛ ŋau í sɔ̃ ŋa í ni, ntɔ ntɔ, jaaɔ̃
ilu areu í dasi fia si kpakoi kɔlɛtiu ihɛ̃ í re inɛ fei,
44 domi aŋa fei, iyi í lesi antai fia nŋa ŋai à dasi,
amma abou baa do iyi í jɛ ilu are, í dasii andi iyi í nɛ
fei, nkãma kù gbea iyi á maa wɛɛò má.

13

Jesu wa fɔ idei kpasɛ̃i Ilaaɔ̃ ku lɛgɛ
(Cɔ Matie 24:1-2; Luku 21:5-6)

1 Ŋɔi Jesu wa fita wa hai bantumai kpasɛ̃i Ilaaɔ̃ nɔ
mɔcɔ akãɛ gɔ í ni, Mɛɛtu, cɔ bɛi kpasɛ̃i Ilaaɔ̃u ihɛ̃ í la
nɔ à maa do kuta kusĩa ŋa.
2 Ŋɔi Jesu í ni, ì waa yɛ ile nla ŋau ihɛ̃? Kuta baa
akã kaa na ku maa lesi njɛ bɛ má, aa kɛkɛɛ mbɛ fei.

Wahala iyi á naa si waatii ankãanyi
(Cɔ Matie 24:3-14; Luku 21:7-19)

3 Ŋɔi Jesu í koo í buba si iri kutai Olivieu wa
cɔ ikpa kpasɛ̃i Ilaaɔ̃. Ŋɔi Piɛɛ do Zaaki do Zãa do
Anderee à wa bi Jesu aŋa nŋa. Ŋɔi à beeɛ à ni,
4 sɔ̃ wa waati iyi mii nɔu bɛ á ce. Nyinda yoomai
aa ka yɛ ka ba ka mà iyi waatiu í to.
5 Ŋɔi Jesu í jɛ nŋa í ni, i ce laakai ŋa inɛ gɔ ku maà
na ku dĩ iju nŋɛ,
6 domi inɛ ŋa iyi aa na a maa naa akã akã a maa
ni aŋai à jɛ inɛ iyi Ilaaɔ̃ í cicau aa kpɔ. Aa dĩ ijui inɛ
nkpɔ.
7 Bii ì gbɔ ibai igũ amɛɛ amɛɛ ŋa do baaui igũ ŋa
hee ĩiĩĩ i maà jò idɔ nŋɛ ku dede, domi í gbe mii ŋau

bɛ fei ku cei. Amma kù nɔ kù jɛ waatii ankãanyiu bɛ titã.
8 Dimi gɔ ŋa aa ya na a maa ja do dimi mmu ŋa, nɔ ilaalu gɔ ŋa mɔ aa maa ja do ilaalu mmu ŋa. Nɔ ilɛ á yaya si ilu gɔ ŋa, nɔ ari á ce. Nŋu bɛ á yɛi bɛi ara kuro sintei bãasĩ ku bɛi ku bí.
9 Amma iŋɛ taka nŋɛ i ce laakai. Aa na a mu ŋɛ a koo a na woo kiiti ŋa, nɔ a tɛ nŋɛ kpɔtɔɔ ile bi kutɔtɔɔ ŋa. Nɔ aa bɔò ŋɛ bi ilaalu ŋa do bi ilu ilɛ ŋa na irim ku ba i jɛ nŋa sɛɛda ŋa.
10 Amma í gbe a waazoa inɛ ŋa laabaau jiidai Ilaaõ si dimi fei waatii ankãanyiu ku bɛi ku to wa.
11 Waati iyi à mu ŋɛ à waa bɔ ku na woo ce kiiti ŋau, i maà ti i biti do ide iyi aa fɔ ŋa, amma bii awaatiu í to i fɔ ide iyi í naa nŋɛ si idɔ. Nɔ ide ŋa iyi aa fɔ ŋa kaa jɛ ide nŋɛ, Hundei Ilaaõi á fɔɔ.
12 Inɛ gɔ ŋa aa zamba ifɔ nŋa ŋa walakɔ igbã nŋa ŋa ku ba a kpa ŋa. Bɛɛbɛ mɔi baa ŋa aa maa cea ama nŋa ŋa. Amu ŋa mɔ aa dede si baa nŋa ŋa ku ba a kpa ŋa.
13 Inɛ fei á cé ŋɛi na irim. Amma inɛ iyi í temua hee kɔɔ á ba faaba.

Faajii ide laalɔ iyi í ya bɛjɛ mii ŋa
(Cɔ Matie 24:15-28; Luku 21:20-24)

14 Nɔ Jesu í ni má, aa yɛ mii laalɔ iyi wa bɛjɛ mii ŋa tengi bii kù jɔ ku wa ŋa. Inɛ iyi wa cio idei mii laalɔu ku ce laakai ku gbɔɔ sãa sãa. Waati bɛɛbɛ inɛ ŋa iyi à wa ilɛi Zudee a sa a bɔ iri kuta ŋau.
15 Nɔ inɛ iyi í wa antai ile sikifa, bii í kita ilɛ ku ba ku sa ku maà bɔ ngɔgɔ ku so inɔ ileɛ.
16 Nɔ inɛ mɔ iyi í wa iko ku maà nyi kpasẽ koo so kumbooɛ má.

17 Waatii bɛɛbɛ wahalai bãasĩ ŋa do ayawo ŋa á
caa məm.
18 I ce kutəə ŋa ku ba ide sãmiu bɛ ku maà jɛ si
sukui tũtũ.
19 Ntə ntə, ajə nŋu wahala nla nlai á naa iyi a kù yɛ
dimiɛ hai sinte waati iyi Ilaaõ í taka andunya hee ku
baa nsɛi. Nə a kaa ka yɛ dimiɛ má hee do ajə fei.
20 Nə bii Aõ Lafɛ̃ɛ kù jilɛ si nŋu ku kaye kukpəi ajəu
wo inɛ gə kaa wɛɛ má. Amma í kayeɛ na irii inɛ ŋa
iyi í cicau.
21 Waati bɛɛbɛ bii inɛ gə í sõ ŋɛ í ni, i cə, inɛ iyi Ilaaõ
í cicau í wa ihɛ̃, walakə inɛ mmu gə ku ni í wa ihõ, i
maà dasi lafɛ̃ɛ naanɛ.
22 Inɛ gə ŋa aa na a naa akã akã a maa ni aŋai à jɛ inɛ
iyi Ilaaõ í cicau walakə a ni aŋai à jɛ walii ŋa amma
iboi. Aa maa ce dobu dobu do maamaake ŋa ku ba
a dĩ hee do ijui inɛ ŋa iyi Ilaaõ í cicau bii aa yəkə.
23 To, iŋɛ, i máa ce laakai ŋa. Na ŋəi í ce ǹ wa n sõ
ŋɛ fei ndɛɛ do njuma.

Kunaai Amai Amanɛ
(Cə Matie 24:29-31; Luku 21:25-28)

24 Amma si ajə nŋu si anyii wahalau, inunu á
kuku inya, cukpa mə kaa má inya má,
25 andaiya ŋa aa cuku wa hai lele, nə gbugbãi lele
ŋa a yaya.
26 Waati bɛɛbɛ inɛ ŋa aa yɛ amu Amai Amanɛ, ǹ
wa n naa si kudũi ijĩ do gbugbã nla gə do amboe.
27 Si anyii nŋu, an bɛ amaleka ŋa wa si andunya
gonta mɛɛu. Aŋai aa bə bii fei a tətəə inɛ ŋa iyi ǹ
cicau. Aa tətəə ŋa si andunyau fei.

Yaase iyi jĩi ndii figi wa nyisi
(Cə Matie 24:32-35; Luku 21:29-33)

28 Jesu í ni, i cɔ mii iyi jĩi ndii figi wa kɔ ŋɛ si ŋa.
Bii ì na ì yɛ amaawɔɛ ŋa à sinti ku wu wua kpɔtɔɔ ì
ya mà iyi atɛ í maai wa mbɛ.
29 Bɛɛbɛ mɔi, bii ì yɛ mii ŋau bɛ fei wa ce, i mà ŋa
iyi kubaai amu Amai Amanɛ kaa kpɛ má, ajɔu í maai
wa mɔm.
30 Ntɔ ntɔ, ǹ wa n sõ ŋɛi, kù jɛ inɛi nsɛi ŋa feii aa
ku ideu ku bɛi ku ce.
31 Lele do ilɛ fei á na ku tã, amma idem ŋa kaa tã
pai.

Ilaaõ nŋu akãi í mà ajɔ iyi mii ŋau á ce
(Cɔ Matie 24:36-44)

32 Jesu í sõ ŋa má í ni, inɛ kãma kù mà waatiu hee
ma jɛ ajɔ iyi mii ŋau á ce, baa amaleka ŋa iyi à wa
lele, baa amu Amau, í gbe Ilaaõ Baaba nŋu akã.
33 I ce laakai ŋa, i ya maa cɔ kpãa nɔ i ya ce kutɔɔ
ŋa si na iyi í jɔ̀ i kù mà waati iyi ajɔu á to wa ŋa.
34 Á yɛi bɛi inɛ iyi wa bɔ ilu nɔ í jɔ̀a woo ce icɛɛ
ŋa kpasɛ̃ɛ í na inɛ fei icɛɛ, nɔ í sõ woo degbe andɛ
koofau ku maa cɔ kpasɛ̃u.
35 Si na iyi í jɔ̀ i kù mà ŋa ma alɛi ilu kpasɛ̃u á na
ku to wa walakɔ idũ laja, walakɔ waatii kukɔi jɛɛ,
walakɔ daadaakɔ, na nŋu, i máa cɔ kpãa ŋa,
36 ku ba ku maà naa ku ba ŋɛ ì waa sĩ njoo ŋa, nɔ
ku maà naa ku boe ŋɛ.
37 Ide iyi ǹ wa n sõ ŋɛu ihẽ, nŋu mɔi ǹ wa n sõ inɛ
fei. I máa cɔ kpãa ŋa.

14

Inɛ ngbo ŋa à waa busi njɛ a kpa Jesu
(Cɔ Matie 26:1-5; Luku 22:1-2; Zãa 11:45-53)

1 Si afei ajɔ minji jingaui Iku ku kua do ti Pɛ̃ɛ hai
nɛ lefee á to wa. Ŋɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ̃ ŋa do
woo kɔ inɛ ŋa si wooda ŋau à waa dɛ kpãa bɛi aa ce
a mu Jesu do bisi a kpaa.
2 Amma à waa ni, kù sĩa ku jɛ si ajɔi jingauu ku ba
hoya hoya ku maà dede si zamaau.

Abo gɔ í fãsi irii Jesu tulare
(Cɔ Matie 26:6-13; Zãa 12:1-8)

3 Jesu í wa Betani kpasɛ̃i Simɔɔ iyi í tako í ce bɔ̃ɔi
dintɛu, ŋɔi abo gɔ í lɔ wa bi tɛɛ waati iyi à waa jɛ.
Wa mu ama caka ku sĩa gɔ iyi à ce do abatii, iyi í nɛ
tulare ku nɛ fia iyi à ce do ikpoi naadi. Tulareu í bɛi
í caada. Ŋɔi í lɛgɛ ama cakau nɔ í fãsi tulareu si irii
Jesu.
4 Nɔ inɛ gɔ ŋa à wa bɛ. À sɔ̃ njɛ do idɔɔkɔ̃ à waa ni,
na mii í ce abou ihɛ̃ í koo í ce asɔɔi tulareu ihɛ̃.
5 Aa ka taai wo zakai fiai icɛi adɔ̃ akã nɔ ka mua ilu
are ŋa. Ŋɔi à waa la si abou do kugaabu.
6 Amma Jesu í ni, i jɔ̀ abou. Na mii í ce ì waa yɛ
taaleɛ ŋa. Mii jiidai í ceem bɛ.
7 Ntɔ ntɔ, ilu are ŋa aa maa wɛɛ do iŋɛ waati kãma
fei, nɔ waati iyi ì bi fei aa yɔkɔ i ce nŋa jiida ŋa,
amma amu n kaa n na n wɛɛ do iŋɛ hee do ajɔ fei.
8 Abou í ce andi gbugbãɛ iyi á yɔkɔ mbɛ, í fãsi
aram tulare do njuuma bɛ́i à ya fãsi arai iku ŋa a bɛi
a si ŋa.
9 Ntɔ ntɔ, tengi bii inɛ ŋa aa koo a maa waazo
laabaau jiidau si andunya fei, aa sisi ide iyi abou ihɛ̃
í ce a maa yeò gigiɛ.

Zudasi á fita anyii Jesu
(Cɔ Matie 26:14-16; Luku 22:3-6)

10 Ɲɔi Zudasi Isikariɔti, inɛ akãi mɔcɔ maateeji
ɲau, í bɔ bi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ̃ ɲau í ni nɲu
á da nɲa Jesu si awɔ.
11 Iyi à gbɔ ideu, ɲɔi inɔ nɲa í dɔ̃ nɔ à ni aɲa aa
muaa fia. Ɲɔi Zudasi wa dɛ kpãa bɛ́i á ce ku zambaò
Jesu ku na inɛ ɲau.

Jesu wa jɛ jingaui Iku ku kua do mɔcɔɛ ɲa
(Cɔ Matie 26:17-25; Luku 22:7-14, 21-23; Zãa 13:21-30)

12 Si ajɔ sintei jingaui Pɛ̃ɛ hai nɛ lefeeu, si waati
iyi inɛ ɲa à ya saka angudãi jingaui Iku ku kua a ceò
kuwee, ɲɔi mɔcɔi Jesu ɲau à beeɛ à ni, iwoi ì bi kaa
ceeɛ ijɛi jingauu.
13 Ɲɔi í bɛ amanɛ minji si inɔi mɔcɔɛ ɲau í sɔ̃ ɲa í
ni, i bɔ inɔ ilu, aa yɛ mɔkɔ gɔ wa so inyi jɔlɔ. I tooɛ.
14 Mɔkɔu á koo ku lɔ kpasɛ̃ gɔ. Kpasɛ̃ bii á lɔu, i koo
i sɔ̃ ilu kpasɛ̃u i ni ɲa, Mɛɛtu í ni ka beeɛ ile bii nɲu
á jɛ jingaui Iku ku kua do mɔcɔi nɲu ɲa.
15 Mɔkɔu á bɔò ɲɛ si antai ile ku kpɛkɛ gɔ nɔ á nyisi
ɲɛ ilaawa nla gɔ iyi à ce sɔɔlui fei ndɛɛ tã. Bɛi aa ce
nwa sɔɔlui jingauu ɲa.
16 Ɲɔi mɔcɔ ɲau à dasi kpãa à nɛ. Iyi à to inɔ iluu
nɔ à yɛ ideu í ce bɛi Jesu í sɔ̃ ɲau, ɲɔi à ce ijɛi jingauu
bɛ.
17 Iyi alɛ í lɛ, ɲɔi Jesu í to wa do mɔcɔ maateeji ɲau.
18 Waati iyi à waa jɛ ɲɔi Jesu í ni, ntɔ ntɔ, inɛ akã
nɲɛ iyi awɔò à waa jɛ, nɲui á zambam.
19 Ɲɔi inɔi aɲa fei í fɔ, nɔ à wasi ku beeɛ akã akã à
waa ni, isa kù jɛ amu ya.
20 Ɲɔi Jesu í jɛ nɲa í ni, si inɔi iɲɛ maateejiu,
inɛ akã nɲɛ á gũsi pɛ̃ɛ si inɔ jɛɛ awɔò ajɔ. Lafɛ̃ɛi á
zambam.

21 Do ntɔ amu Amai Amanɛ an ku si bɛi kukɔi idei
Ilaaɔ̃ wa fɔ. Amma inɛ iyi á zambam á yɛ ijuukpã nla
nla. Á tiaa inɛɛu bii í jɛ a kù búu mɔm wo.

Ijɛ iyi aa ka yeò gigii ikui Jesu
(Cɔ Matie 26:26-30; Luku 22:14-20; Kɔr. 1, 11:23-25)

22 Waati iyi à waa jɛ, ŋɔi Jesu í so pɛ̃ɛ í saabu Ilaaɔ̃
titã í bɛi í bububuɛ í na mɔcɔɛ ŋau í ni, i gba ŋa. Iyi
ihɛ̃i í jɛ aram.
23 Ŋɔi í so kɔɔfu má si bii à dasi vɛ̃ɛ í saabu Ilaaɔ̃ nɔ
í na ŋa aŋa fei à mɔ.
24 Ŋɔi í sɔ̃ ŋa í ni, iyi ihɛ̃i í jɛ njɛm. Nŋui í jɛ nyindai
akabuu iyi Ilaaɔ̃ í dǐ do amanɛ ŋa. An nikãɛ na irii
dulum dii inɛ nkpɔ.
25 Ntɔ ntɔ, n kaa n mɔ atɛ̃ vɛ̃ɛ má í gbe hee ajɔ iyi
an mɔ vɛ̃ɛ titɔ̃ si andunya titɔ̃i Ilaaɔ̃.
26 Si anyiɛ à kɔ̃ iri ŋa nɔ à fita à bɔ iri kutai Olivie
ŋa.

Jesu wa fɔ iyi Piɛɛ á jã ku ni kù mà nŋu
(Cɔ Matie 26:31-35; Luku 22:31-34; Zãa 13:36-38)

27 Ŋɔi Jesu í sɔ̃ mɔcɔɛ ŋa í ni, iŋɛ fei aa nyiò anyi
na irim. Bɛ́i Ilaaɔ̃ í fɔ si kukɔi ideɛ, bɛɛbɛi á ce. Í ni
nŋu á kpa woo degbeu nɔ angudã ŋau a fangaa bii
fei.
28 Amma an jǐ hai si balɛ nɔ n cua nŋɛ n bɔ ilɛi
Galilee.
29 Ŋɔi Piɛɛ í sɔ̃ɔ í ni, baa bii inɛ fei wa nyiò anyi na
iriɛ, amu n kaa n nyiò anyi pai.
30 Ŋɔi Jesu í sɔ̃ɔ í ni, ntɔ ntɔ, nnyi, idũuyi mɔm,
hee ajɛɛ ku maa kɔ isɛ gbeeji, aa jã isɛ gbɛɛta i ni i kù
màm.

31 Amma bɛ́i Jesu wa fɔ, bɛɛbɛ mɔi Piɛɛ í ya fɔ hee
lele ku ni, n kaa n kɔsiɛ pai, baa bii í jɛ an ku do awɔ
ajɔi. Ŋɔi aŋa fei à fɔ bɛɛbɛ.

Jesu wa ce kutɔɔ Gɛsemanee
(Cɔ Matie 26:36-46; Luku 22:39-46)

32 Ŋɔi Jesu do mɔcɔɛ ŋa à bɔ inya gɔ iyi à ya kpe
Gɛsemanee. Iyi à to bɛ nɔ í sɔ̃ ŋa í ni, i buba ihɛ̃ titã
ŋa n koo n ce kutɔɔ wa.
33 Ŋɔi í gbã Piɛɛ do Zaaki do Zãa à bɔ waju. Nɔ njo
í muu hee araɛ fei í rɔ.
34 Ŋɔi í sɔ̃ ŋa í ni, inɔ ku fɔ í naa sim nla nla hee wa
bi ku kpam. I wa ihɛ̃, i wɔ njoo ŋa.
35 Iyi í fɔ bɛɛbɛ í tã ŋɔi í bɔ waju keeke í koo í
sɛɛbata ilɛ wa ce kutɔɔ, bii á ce, wahalau ku jĩò nŋu.
36 Wa ni, Baam, aa yɔkɔ i ce mii fei. Jɔ̀ wahalau
ihɛ̃ ku jĩim. Amma do nŋu fei, ku maà ti ku jɛ ti
idɔɔbim, jɔ̀ idɔɔbiɛ ku ce.
37 Si anyiɛ ŋɔi í nyi wa bi mɔcɔ mɛɛta ŋau í ba ŋa à
waa sĩ njoo. Ŋɔi í bee Piɛɛ í ni, Simɔɔ, ì waa sĩ njooi?
Debɛi, i kù yɔkɔ i kù wɔ njoo baa lɛɛu akã?
38 I wɔ njoo nɔ i maa ce kutɔɔ ŋa ku ba i maà dasi
kulɛlɛi inɛ ŋa. Idɔi amanɛ í bi, amma araɛ í kua
gbugbãɛ.
39 Ŋɔi í nyi má í koo í ce kutɔɔ si ide akãu.
40 Iyi í nyi wa bi tu ŋa má, nɔ í ba ŋa à waa sĩ njoo
má, domi njoo wa kpa ŋa. Iyi í jĩ ŋa nɔ a kù mà bɛi
aa sɔ̃ɔ má.
41 Ŋɔi í nyi í koo í ce kutɔɔ má nɔ í baa bi tu ŋa isɛ
gbɛɛtasiaɛ í bee ŋa í ni, ì sũ ì waa sĩmi ŋai hee nsɛi?
Í to bɛɛbɛ. Wee, awaatiu í to tã, iyi aa mu amu Amai
Amanɛ, á daa ilu dulum ŋa si awɔ.

42 Wee, inɛ iyi á zambam wa to wa. I dede ka kòo
ŋa.

À mu Jesu
(Cɔ Matie 26:47-56; Luku 22:47-53; Zãa 18:3-12)

43 Iyi Jesu wa fɔ bɛɛbɛ, gbakã ŋɔi Zudasi, inɛ akãi
mɔcɔ maateeji ŋau, í to wa. Zamaa nla gɔ wa tooɛ
wa à waa mu taakuba ŋa do golo ŋa. Inɛ ngboi woo
weei Ilaaɔ̃ ŋau do woo kɔ inɛ ŋa si wooda ŋa do inɛ
ngbo ŋaui à bɛ ŋa wa.
44 Waati iyi Zudasi í dasi idɔ nŋu ku zamba Jesuu,
í sɔ̃ inɛ ŋau nyinda gɔ iyi nŋu á ce. Í ni, inɛ iyi an koo
n ya n baabaɛ, lafɛ̃ɛ mbɛ. I muu dim dim i nɛɛ ŋa.
45 Hai Zudasi í to wa gbakã, í sɛkɛɛ si Jesu í ni,
Mɛɛtu. Ŋɔi í baabaɛ.
46 Ŋɔi inɛ ŋau à to Jesu awɔ à muu.
47 Ŋɔi inɛ akãi mɔcɔ ŋau í yɔ taakubaɛ í cafe itĩi
amaacɛi woo wee nlai Ilaaɔ̃u í buu.
48 Ŋɔi Jesu í bee ŋa í ni, amui ì naa ku mu ŋa do
taakuba do golo ŋa bɛi woo ce ile?
49 Ǹ ya n wa si inɔ nŋɛ ajɔ fei n maa n kɔ inɛ ŋa si
cio kpasɛ̃i Ilaaɔ̃, nɔ i kù mum ŋa. Amma nŋu ŋau bɛ
fei í ce ku ba kukɔi idei Ilaaɔ̃ ku kɔ̃.
50 Ŋɔi mɔcɔ ŋau fei à jɔ̀ɔ à sa.
51 Ŋɔi ama awaasũ gɔ mɔ wa too Jesu, wa kpaka
acɔ. Ŋɔi inɛ gɔ wa dɛ ku muu,
52 amma í sa basĩ í jɔ̀ acɔu.

Jesu í wa wajui igbɛi woo kiiti ŋa
(Cɔ Matie 26:57-68; Luku 22:54-44, 63-71; Zãa 18:13-14, 19-24)

53 Ŋɔi à bɔò Jesu bi woo wee nlai Ilaaɔ̃u. Tengi bɛi
inɛ ngboi woo wee ŋau do inɛ ngbo ŋau do woo kɔ
inɛ ŋa si wooda ŋau à tɔtɔɔ.

54 Nɔ Piɛɛ í wa hee jĩijĩ wa too Jesu wa do anyi hee
í bɔ inɔ bantumai kpasẽi woo wee nlau. Ŋɔi í buba
bɛ do woo degbe andɛ koofa ŋau, wa nyia kɔkɔi ina.

55 Waati nŋu inɛ ngboi woo wee ŋa do igbɛi woo
kiiti ŋau fei à waa dɛ ide gɔ iyi aa yɛò taalei Jesu a ba
a kpaa. Amma a kù ba.
56 Inɛ nkpɔ í wasi ku máa ide, amma ide nŋa kù
waa so njɛ.
57 Ŋɔi inɛ gɔ ŋa à dede à máa ide à ni,
58 à gbɔ iyi í ni nŋu á lɛgɛ kpasẽi Ilaaɔ̃u nɔ si afei
ajɔ mɛɛta nŋu á be ku ma mmuɛ iyi kaa jɛ do awɔi
amanɛ.
59 Amma baa si bɛ, ide nŋa kù so njɛ.
60 Ŋɔi woo wee nlau í dede í leekĩ si wajui aŋa fei,
nɔ í bee Jesu í ni, i kù waa ni ide gɔ? Ide mii inɛ ŋau
ihẽ à waa yɛò taaleɛ.
61 Amma Jesu wa cokoɛ, kù fɔ ide gɔ. Ŋɔi woo wee
nlau í beeɛ má í ni, awɔi ì jɛ inɛ iyi Ilaaɔ̃ í cica, Amai
Ilaaɔ̃?
62 Ŋɔi Jesu í jɛaa í ni, oo, amui. Nɔ aa yɛ ŋa
amu Amai Amanɛ ǹ wa n buba si awɔ njɛi Ilaaɔ̃ ilu
gbugbã fei. Nɔ ajɔ akã aa na i yɛm ŋa ǹ wa n naa si
kudũi ijĩ má.
63 Ŋɔi woo wee nlau í ga ibɔɛ ku nyisiò idɔɔkɔ̃ɛ. Nɔ
í ni, a kù waa dɛ siɛ ilu sɛɛda kãma má.
64 Ì gbɔ bɛi wa bu Ilaaɔ̃ ŋa. Bɛirei ì yɛ a cea mɔkɔu
ŋa. Ŋɔi aŋa fei à yɛ taaleɛ à ni a kpaa.

65 Ŋɔi inɛ gɔ ŋa à wasi ku tusi Jesu antɔ gbakã nɔ
à bii ijuɛ à bɛi à waa daa kutu à beeɛ à waa ni, awɔ
walii, sɔ̃ wa inɛ iyi í cãɛ. Ŋɔi sooge ŋau à mu Jesu à
wasi ku sambalaɛ.

Piɛɛ í jã í ni nŋu kù mà Jesu
(Cɔ Matie 26:69-75; Luku 22:56-62; Zãa 18:15-18, 25-27)

66 Waati iyi Piɛɛ í wa bantumai kpasɛ̃u, ŋɔi inɛ
akãi ama inaabo woo ce icɛi woo wee nlai Ilaaɔ̃u í
naa bɛ.
67 Iyi í yɛ Piɛɛ wa nyia, ŋɔi í cɔɔ sɛ̃ɛ í ni, awɔ mɔ, ì
tako ì wɛɛ do Jesu inɛi Nazarɛtiu.
68 Amma í jã í ni, n kù màa fɔ́, n kù gbɔ ide iyi ì
waa fɔ. Ŋɔi í fita í bɔ ikpa andɛ kabau. Waati bɛɛbɛi
jɛɛ wa kɔ.
69 Ŋɔi ama inaabo woo ce icɛu í yɔɔ bɛ má, ŋɔi í
wasi ku sõ inɛ ŋa iyi à wa bɛu wa ni, inɛɛu ihɛ̃ inɛ
akã nŋai.
70 Ŋɔi Piɛɛ í jã má. Iyi í kpɛ keeke, ŋɔi inɛ ŋa iyi
à wa bɛu à sõ Piɛɛ à ni, ntɔ ntɔ, awɔu inɛ akã nŋai,
domi awɔ mɔ inɛi Galileei.
71 Ŋɔi Piɛɛ í ceekpe í ni, n kù mà mɔkɔ iyi ì waa
fãau bɛ ŋa.
72 Bɛ gbakã ajɛɛ í kɔ isɛ gbeejisiaɛ. Ŋɔi Piɛɛ í ye
gigii ide iyi Jesu í sɔ̃ɔu wo í ni, hee ajɛɛ ku maa kɔ
isɛ gbeeji aa jã isɛ gbɛɛta i ni i kù màm. Ŋɔi Piɛɛ í lɔsi
ku kpata.

15

À bɔò Jesu si wajui Pilati
(Cɔ Matie 27:1-2, 11-14; Luku 23:1-5; Zãa 18:28-38)

1 Ŋɔi daadaakɔ inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ̃ ŋau do
inɛ ngbo ŋau do woo kɔ inɛ ŋa si wooda ŋau do inɛ
ŋa iyi à gbe si igbɛi woo kiiti ŋau fei à tɔtɔɔ à wũa
ideu ajɔ. Nɔ à dĩ Jesu à koo à daa Pilati si awɔ.

2 Ŋɔi Pilati í beeɛ í ni, awɔi ì jɛ ilaalui Zuifu ŋa? Nɔ
Jesu í jɛaa í ni, oo, si bɛi ì fɔ.
3 Ŋɔi inɛ ngboi woo wee ŋau à má Jesu ide ikã ikã
fei.
4 Ŋɔi Pilati í beeɛ má í ni, i kù waa fɔ ide gɔ? I kù
gbɔ bɛi à waa niɛ?
5 Amma Jesu kù jɛ ide kãma má hee biti í mu
Pilati.

À yɛ taalei Jesu a ba a kpaa
(Cɔ Matie 27:15-26; Luku 23:13-25; Zãa 18:39-19:16)

6 Wee si jingaui Iku ku kua fei Pilati í ya jɔ̀ inɛi
piisɔ̃ɔ akã iyi zamaa í bii.
7 Wee inɛ gɔ í wa ile piisɔ̃ɔ bɛ do kpaasiɛ ŋa si na iyi
í jɔ̀ à kpa inɛ gɔ si waatii ide ku kɔ nŋa. Iriɛi Barabasi.
8 Ŋɔi zamaau í bɔ bi Pilati à waa tɔɔɛ ku cea aŋa bɛi
í ya ce nŋa adõ fei si jingauu.
9 Ŋɔi Pilati í bee ŋa í ni, ì bi n jɔ̀ nŋɛ ilaalui Zuifu
ŋau ŋa?
10 Í fɔ bɛɛbɛi si na iyi í jɔ̀ wa mà sãa sãa iyi na igui
í jɔ̀ inɛ ngboi woo weei Ilaaõ ŋau à daa nŋu Jesu si
awɔ.
11 Amma inɛ ngboi woo weei Ilaaõ ŋau à wasi ku
mante zamaau à ni a sõ Pilati ku nya nŋa Barabasi.
12 Nɔ Pilati í bee ŋa má í ni, to, bɛirei ì bi n cea inɛ
iyi ì ya maa kpe ilaalui Zuifu ŋau.
13 Ŋɔi à dõ anu à ni, kpakpaɛ si j̈ii ku gaau.
14 Nɔ Pilati í bee ŋa í ni, laalɔ yoomai í bɛi í ce.
Amma bɛ́i Pilati wa fɔ fei, bɛɛbɛ mɔi inɛ ŋau à ya dõ
anu hee lele a ni, kpakpaɛ si j̈ii ku gaau.
15 Si na iyi í jɔ̀ Pilati í bi ku ce iyi á dõa zamaau si,
nŋui í jɔ̀ í nya nŋa Barabasi nɔ í mu Jesu í jɔ̀ à tɛaa

kpɔtɔɔ. Si anyiɛ, nɔ í daa sooge ŋa si awɔ a koo a kpakpaɛ si jĩi ku gaau.

Sooge ŋa à waa yaako Jesu
(Cɔ Matie 27:27-31; Zãa 19:2-3)

16 Ŋɔi sooge ŋau à gbã Jesu à bɔòɛ kabai ilaalu, nɔ à tɔtɔɔ sooge ŋa iyi à gbe ŋau fei bɛ.
17 Ŋɔi à daa Jesu si ibɔ nkpa sisɔ gɔ, nɔ à ba fulai agũ à daa si iriɛ.
18 Ŋɔi à yaakoɛ à waa ni, fɔɔ ilaalui Zuifu ŋa.
19 Ŋɔi à ya maa cãa kpokpoo si iriɛ, a maa tusiɛ antɔ, nɔ à waa gulɛa à waa sɛɛbata si wajuɛ.
20 Iyi à yaakoɛ à tã, ŋɔi à nyaa ibɔ nkpau à bɛi à daa si ibɔɛ, nɔ à bɔòɛ waduude à koo à kpakpaɛ si jĩi ku gaau.

À kpakpa Jesu si jĩi ku gaau
(Cɔ Matie 27:32-44; Luku 23:26-43; Zãa 19:17-27)

21 Wee inɛi Sirɛni gɔ iyi à ya kpe Simɔɔ wa baa hai iko, nɔ í to wa bɛ. Baai Alesandu do Rufusui. Iyi í to wa nɔ sooge ŋau à muu do gbugbã à kãa jĩi ku gaau bii aa kpakpa si Jesuu.
22 Ŋɔi à bɔò nŋu do Jesu si inya gɔ iyi à ya kpe Gɔɔgɔta, waatɔ inya iyi í jɔ kokoi iri.
23 Nɔ à ná Jesu atẽ vẽɛ iyi à yɔgɛɛ do iwɔ iyi à ya kpe miru, amma í kɔ ku mɔɔ.
24 Ŋɔi à kpakpaɛ si jĩi nɔu. Si anyiɛ sooge ŋau à ta kpasa si jĩnɛɛ ŋa a ba a yɛ iyi inɛ fei á ba. Bɛɛbɛi à ce ikpẽi jaaɛɛ ŋau.
25 Daakɔ zakai bɛi isɔ mɛɛsãi à kpakpaɛ si jĩi nɔu.
26 Ŋɔi à kɔ kuraraɛ si jĩi gɔ à masi jĩi bii à kpakpaɛu, à ni ilaalui Zuifu ŋa.
27 Ŋɔi à kpakpa ile minji gɔ ŋa bɛ má, inɛ akã ikpa awɔ njɛɛ, inɛ akã mɔ ikpa awɔ cangaɛ. [

28 Bɛɛbɛi kukɔi idei Ilaaɔ̃ í kɔ̃ iyi í ni, à dooaɛ si inɛ
laalɔ ŋa.]
29 Woo lɔ ŋa à ya maa gugbã iri a buu a maa ni,
ahã, kù jɛ awɔi ì ni aa lɛgɛ kpasɛ̃i Ilaaɔ̃u nɔ i maa ma
si afei ajɔ mɛɛta?
30 To, faaba araɛ bɛ, kita hai si antai jĩi ku gaauu.
31 Bɛɛbɛ mɔi inɛ ngboi woo weei Ilaaɔ̃ ŋau do woo
kɔ inɛ ŋa si wooda ŋau à waa yaakoɛ. À sɔ̃ njɛ à waa
ni, í faaba inɛ gɔ ŋa amma kaa yɔkɔ ku faaba araɛ.
32 Bɛbɛi, nŋu Kirisi ilaalui Izirɛliu ku kita wa hai
si jĩi nɔu ku ba ka yɔɔ, nɔ ka dasiɛ naanɛ. Bɛɛbɛ mɔi,
inɛ ŋa iyi à kpakpa do Jesu ajóu à ya maa yaakoɛ.

Waati iyi Jesu í ku
(Cɔ Matie 27:45-56; Luku 23:44-49; Zãa 19:28-30)

33 Ŋɔi dasã nkpau ilu í kuku si ilɛ fei hee í koo í to
isɔ mɛɛtai alɛ.
34 Ŋɔi si isɔ mɛɛtau Jesu í dɔ̃ anu hee lele í ni, Eloi,
Eloi, lama sabatani, waatɔ Ilaaɔ̃, Ilaaɔ̃, na mii í ce ì
fũsim awɔ.
35 Ŋɔi inɛ gɔ ŋa iyi à wa bɛu à gbɔ ideu. Nɔ à ni, i
gbɔ, wa kpe Elii.
36 Ŋɔi inɛ akã nŋa í sɛi í koo í dĩ kanya si golo gɔ í
sɔsi inyiikã í bɛi í naa í toa Jesu ku cɔ̃ɔcɔ̃ɔɛ, nɔ í ni, ka
leekĩ, ka cɔ ma Elii á naa ku kitaɛ hai si jĩi ku gaauu.
37 Ŋɔi Jesu í dɔ̃ anu hee lele í bɛi í ku.
38 Asee, waati bɛɛbɛ si ilui Zeruzalɛmu, ridoo iyi
í wa kpasɛ̃i Ilaaɔ̃u í ga í kpɛ̃ minji hai lele hee ku bɔ
ilɛ.
39 Inɛ ngboi sooge ŋa iyi í wa wajui Jesu í yɛ yaase
bɛi í ce í bɛi í ku, nɔ í ni, ntɔ ntɔ, inɛɛu ihɛ̃ Amai Ilaaɔ̃i.
40 Ŋɔi inaabo gɔ ŋa mɔ à wa bɛ à waa cɔ ilu wa
hai jĩijĩ. Si inɔ nŋa Maari inɛi Madalau í wa bɛ do

Salomee do Maari, iyei Zozee do Zaaki iyi í jɛ ama
awaasũu.
41 Wee hai tako, waati iyi Jesu í wa ilɛi Galilee,
aŋai à tooɛ à ya maa cea icɛ. Nɔ inaabo nkpɔ gɔ
ŋa mɔ à wa bɛ, iyi aŋaò ŋa à sì Jesu wa iyi wa naa
Zeruzalɛmu.

À dasi ikui Jesu balɛ
(Cɔ Matie 27:57-61; Luku 23:50-56; Zãa 19:38-42)

42-43 Iyi alɛ í lɛ, ŋɔi Zozɛfu inɛi Arimateeu í naa bɛ.
Í bɛi í jɛ ilu bɛɛrɛ si inɔi Zuifu woo kiiti ŋau, nɔ wa
cɔ kpãa iyi Ilaaɔ̃ á na ku jɛ bomma. Wee ajɔi sɔɔlui
jingaui. Iju kumáɛ ajɔi kusĩmii á jɛ. Na ŋɔi í jɔ̀ Zozɛfu
í bɔ bi Pilati do wɔɔkɔ ku tɔɔɛ ikui Jesu.
44 Ŋɔi Pilati í biti do iyi í gbɔ à ni í kú tã. Ŋɔi í kpe
inɛ ngboi sooge ŋau í beeɛ ma Jesu í kú í kpɛ.
45 Iyi inɛ ngboi sooge ŋau í sisiaa yaase bɛi Jesu í
kuò, ŋɔi í jɛsi Zozɛfu koo so ikuu.
46 Ŋɔi Zozɛfu í koo í ra acɔ fũfũ, nɔ í nya ikui Jesu
wa hai si jĩi ku gaauu, í woo do acɔu. Nɔ í suu si isai
kuta gɔ iyi à gbe wo. Si anyiɛ í bimbili kuta nla gɔ í
dĩò andɛi balɛu.
47 Ŋɔi Maari inɛi Madalau do Maari iyei Zozee à
yɛ bii à waa dasi ikui Jesuu.

16

Kujĩi Jesu hai si balɛ
(Cɔ Matie 28:1-8; Luku 24:1-12; Zãa 20:1-10)

1 Iyi ajɔi kusĩmi í lɔ, ŋɔi Maari inɛi Madalau do
Salomee do Maari iyei Zaaki, à ra tulare iyi aa koo a
fãsi ikui Jesu.
2 Ŋɔi ajɔ amaazuma daadaakɔu abo ŋau à bɔ bi
balɛu,

3 ŋɔi à waa bee njɛ si kpãau à waa ni, yooi á tale
nwa kutau hai si andɛi balɛu ya.
4 À waa fɔ bɛɛbɛi si na iyi í jɔ̀ kutau í la í caa. Amma
iyi à cɔ waju à yɛ kutau í bimbili.
5 Ŋɔi à lɔ inɔ balɛu nɔ à yɛ awaasũ gɔ wa buba do
awɔ njɛ bɛ, wa dasi jaba fũfũ, nɔ njo í mu ŋa jiida
jiida.
6 Ŋɔi í sõ ŋa í ni, i maà jɔ̀ njo ku mu ŋɛ. Ǹ mà iyi
Jesu, inɛi Nazarɛtiui ì waa dɛdɛ ŋa, iyi à kpakpa si jĩi
ku gaauu. Í jĩ hai si balɛ, kù wa ihẽ má. I cɔ tengi bii
à dasiɛu wo.
7 Amma i koo bɛbɛi i koo i sõ mɔcɔɛ ŋau do Piɛɛ
takaɛ i ni, á cua nŋɛ ku bɔ ilɛi Galilee. Bɛi aa koo i
yɔɔ ŋa si bɛi í sõ ŋɛ wo.
8 Ŋɔi à fita wa à sa hai bi balɛu do kuyaya domi
njo í mu ŋa ntɔ ntɔ. A kù nɔ a kù sõ inɛ gɔ ideu na
irii njo iyi í mu ŋau.

Jesu í tusɛa Maari inɛi Madalau araɛ
(Cɔ Matie 28:9-10; Zãa 20:11-18)

[
9 Iyi Jesu í jĩ hai si balɛ ajɔ amaazuma daadaakɔu,
bi Maari inɛi Madalaui í tako í nyisi araɛ. Maariui
Jesu í tako í lelea inɛi inɔɔko mɛɛje wo.
10 Ŋɔi abou í koo í sõ kpaasiɛ ŋa laabaauu. Aŋai à
waa too Jesu wo nɔ à wɛɛò inɔ kufɔ à wasi ku kpata.
11 Iyi í ni Jesu í jĩ má, nŋu í yɔɔ, a kù dasiɛ naanɛ.

Jesu í tusɛa mɔcɔ minji gɔ ŋa araɛ
(Cɔ Luku 24:13-35)

12 Si anyii nŋu, ŋɔi Jesu í tusɛ araɛ bi mɔcɔ minjiɛ
gɔ ŋa iyi à waa nɛ si kpãa, à waa bɔ ilɛɛko. Amma í
kpaasi araɛ si kuyɛ nŋa.

13 Ŋɔi inɛ ŋau à baa inɔ ilu nɔ à koo à sɔ̃ inɛ bubu
ŋau, amma kpaasi ŋau a kù dasi aŋa mɔ naanɛ má.

Jesu í tusɛa mɔcɔ maatakã ŋau araɛ
(Cɔ Matie 28:16-20; Luku 24:36-49; Zãa 20:19-23; IWB 1:6-8)

14 Si anyiɛ Jesu í koo í tusɛ araɛ bi mɔcɔ maatakã
ŋau bii à waa jɛ. Ŋɔi í gbagba si ŋa na naanɛ hai dasi
nŋa do idɔ kule nŋa, si na iyi í jɔ̀ a kù jɛsi idei inɛ ŋa
iyi à yɔɔ í jĩ hai si balɛu.

15 Ŋɔi í sɔ̃ ŋa í ni, i bɔ si andunya fei, nɔ i waazoa
inɛ baa yooma fei laabaau jiidau ŋa.

16 Inɛ iyi í dasi naanɛ nɔ í jɔ̀ à dasiɛ inyi á ba faaba,
amma inɛ iyi kù dasi naanɛ, Ilaaõ á yɛ taaleɛ ku kpãa
iju.

17 I cɔ maamaake gɔ ŋa iyi woo dasim naanɛ ŋa aa
ce. Aa lele inɛi inɔɔko ŋa do irim, nɔ aa fɔ ide do fee
ŋa iyi i kù waa gbɔ ŋa.

18 Aa mu njo ŋa do awɔ, nɔ baa bii à mɔ kɔɔtẽ gɔ
kaa ce nŋa ide kãma. Aa lesi bõɔ ŋa awɔ nɔ a ba iri.

Jesu í nyi bi Ilaaõ má
(Cɔ Luku 24:50-53; IWB 1:9-11)

19 Iyi Lafẽɛ Jesu í sõ ŋa ideu í tã, ŋɔi à soo lele í koo
í buba si awɔ njɛi Ilaaõ.

20 Ŋɔi mɔcɔ ŋau à koo à waa waazoa inɛ ŋa bii
fei. Nɔ Lafẽɛ wa sobi ŋa si icɛu, í jɔ̀ à ya maa ce
maamaake ŋa ku ba inɛ ŋa a mà iyi ide nŋa í jɛ ntɔ.]

Akabuu Titɔ̃i Idei Ilaaɔ
Monkole New Testament

copyright © 2006 SIM International

Language: Monkole (Mokole)

Translation by: SIM International

Monkole, Akabuu Titɔ̃i Idei Ilaaɔ

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2006.
If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022

596bf1bc-1348-53da-8787-98c1d2a18282